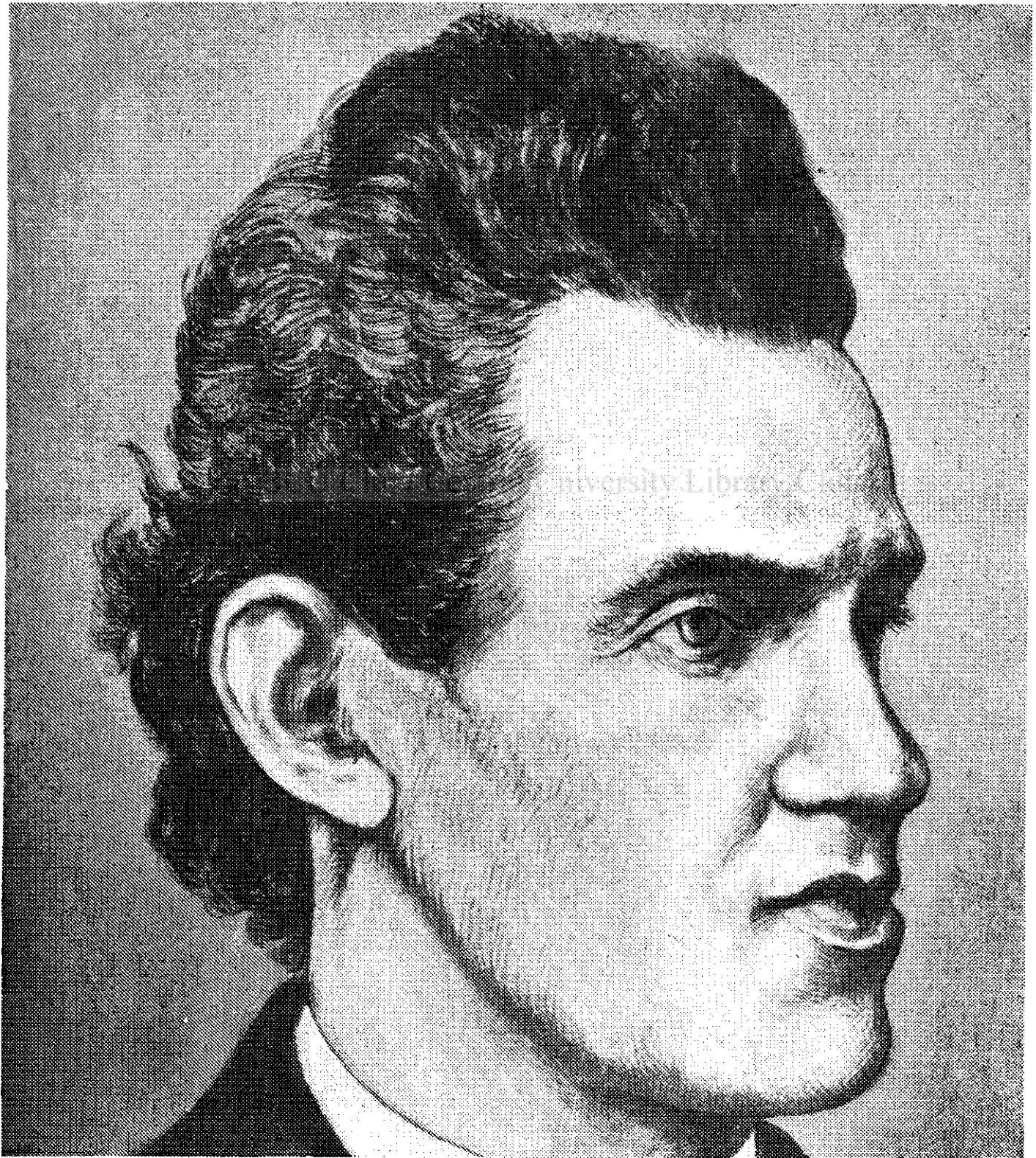

Universul literar

Anul XLIV Nr. 41
7 Octombrie 1928
5 Lei

CIPRIAN PORUMBESCU

C t i t o r i i

CIPRIAN PORUMBESCU

E semnificativ faptul cum în chiar pagina aceasta fidelă de iconografie reprezentativ românească, s'a găsit așa puțin loc până acum pentru numele muzicanților noștri cititori. Și se explică desigur prin aceea că era foarte greu de făcut un discernământ just al valorilor cari au lăsat în domeniul melosului o-

CIPRIAN PORUMBESCU
(1854—1883)

pere de creație și cari au determinat etape notorii în evoluția muzicii noastre. Situația e penibilă de măturisită. O cercetare obiectivă și amănunțită pe drumul plin de capricioase meandre al trecutului nostru cultural ne arată cum, în timp ce toate manifestările artistice, pornind dela o seismografiere mult obligată a tehnicii străine, a reușit să inchege specificul sensibilității noastre în procedură destul de adecuate cerințelor timpului. Numai muzica s'a păstrat în stadiul unui diletantism minor, care nu reușea adesea să fie nici măcar mediocru, marcând, bonom, contribuții ieftine, dulcegi și stârpite de balastul ucigătoarelor banalități. Trebuie să sfârșit, citate numele: fie Alexandru Flechtenmacher cu Scara mății, Tuzul calicul ori cu Uvertura națională, scrisă, a la Bellini, „fie Eduard Wachmann cu Contesa Butoi, Contesa Salamandra și Hapurile Dracului, fie înfășșit Eduard Candella cu Vlăduțu mamii, Otteanca și Beizadea Epaminonda, au toți cultură muzicală aleasă, calități de virtuoz și de dirijori și totuși când e să se manifeste cu lucrări originale, nu dau decât niște copii inepte după cele mai vulgare modele străine pe atunci la modă. E drept că se găsește și circumstanțe ușurătoare. La noi, era încă în floare hegemonia *lăutarismului* și tranziția dela timbrul scripei la polifonia unei orchestrații avansate ar fi fost, fără îndoială dificilă.

De aceea și uverturile operelor lui Candella sunt simple suprapuneri de melodii lăutărești, văduvite și de bruma de element pitoresc ce-l mai aveau, în

timbrările stângace ale orchestrei. Insuficiență creatoare a promotorilor, ori un mimetism feminin din parte-le?

Lămurirea ar cere un alt cadru și de alte dimensiuni. Interesează însă aici doar sterilitatea aproape a întregii producțiuni componistice, din acel timp, din punct de vedere al unei valori autentice muzicale, pentru ca să se evidențieze, cu mult mai târziu, în lucrarea de debut a maestrului George Enescu, *Prima română*, multe din defectele înaintașilor...

În vremea aceasta de superbă naivitate și de ardentă patriotizare a artei muzicale, apare în Bucovina o ființă excepțională, care purta într'însa forțele unui mare talent. Locul nașterii este comuna Stupca iar numele nou născutului Ciprian Porumbescu.

Precocități de prodige. După câte-va zile de îndrumare sub atențiunea lui Carol Miculi, directorul conservatorului

cari le audia studiosul bucovinean prezentau desigur programe în cari figurau și Beethoven, Schumann, Wagner.

Atunci cum se explică lipsa aceasta de intuiție și implacabila copie fidelă a tuturor Ivanovici-lor vienezi? Ce perspectivă neplăcută prezintă trecerea în revistă a compozițiilor lui Ciprian Porumbescu!

CIPRIAN PORUMBESCU
la Conservatorul din Viena

Frații CIPRIAN și ȘTEFAN
cu sora lor, Marioara

din Lyov, micul Ciprian descifrează și cântă intervale din cele mai dificile. Îi lipsia însă, dintru început, maestrul veritabil și perspicace. Baza instrucțiunii îi este dată de niște foarte onorabili diletanți ca Simon Maier, învățătorul din satul Iișești și apoi de magistratul Schlitzer din Suceava. La 19 ani este de-acum un executant format la vioară, pian și violoncel. Studiază compoziția și armonia. Singur însă după tratate ori după indicațiuni ale câtorva cunoscutori. Este a doua insuficiență de formație. Așa se explică cum, chiar după studiile de perfecționare dela Viena, Porumbescu compune valsul „Florile dalbe” ori „Camelii”. Mediocritate de inspirație și intenții. În anul 1881, data acestor compoziții, Viena prezenta un aspect destul de evoluat, și concertele pe

bescu! Zăna Dumării, polca-mazurca, Hora detrunchiaților, Hora „Modernă”, Cucoana Chiriță. Puține sunt operele cari să depășească proporțiile unui vals, polci, marș, hore.

Opereta „Craiu nou, despre care presa de atunci menționa că are o muzică... dragălașă, a stârnit o adevărată frenezie, pentru că în uvertura lui Porumbescu se aflau horele, cântecul bătrânesc, ditirambul, doina, haiduceasca melodie eroică și lina romanță de dragoste, cari sunt un complex de fire tot atât de variate din sufletul poporului, sinteza unui trecut vioros, în care numai vi goarea internă a națiunii a putut crea cea forță, ce a rezistat tuturor tempestăților”. (Ziarul Patria).

Ciprian Porumbescu devine un nume care circulă din gură în gură și dela ținut la ținut. Muzica poporului, ignorată și vulgarizată este prezentată în toată puritatea liniei sale melodice. Bineînțeles că faptul impresionant și exalta. Dar tot materialul folkloristic, păcătuiește prin aceea de a nu fi fost prelucrat și adaptat la cerințele unei lucrări, care să depășească momentul de falș augur al aparițiunii sale. Și ceea ce pentru contemporanii lui Porumbescu, constituia o calitate, „lipsa de rafinament al tehnicei”, formează azi defectul lucrării.

Dar se ignorează probabil că prima reprezentare a lui „Craiu Nou” avu loc la 27 Februarie 1882, când compozitorul avea numai vârsta de 28 ani. Un an după aceasta, Porumbescu după trud-

nice călătorii prin locurile întremătoare ale Italiei Nervi, Florența, Genua — (era măcinat de tuberculoză pe care i-o dădu anul de închisoare pentru o manifestare naționalistă) avea să moară la Stupca la 6 Iunie 1883. În vârstă deci, de 29 ani. **Năvem drept să credem că Ciprian Porumbescu, a cărei viață și posibilități,**

EMILIA PORUMBESCU
mama lui Ciprian

aduce drept analogie existența lui Mozart, era să ajungă marele nostru simfonist al sec. XIX-lea, că, după ce ar fi rupt cu întreaga practică a bagatelei

Părintele IRACLIE PORUMBESCU
Tatăl lui Ciprian

melodice, a genului comod și perimant, să fi dus la maxime potente virtuțile inimitabilului său talent. Ne-o arată această impetuozitate marșului „Pe-al nostru steag”, compus pe când Ciprian studia la Viena și era membru al „României June”. O existență tragică, sfârșită de un morb necrutător, și falsă dignitate eventual de un ideal politic care stăna opereii de artă, care se frânge,

idiot de brutal, tocmai când talentul avea să-și exprime simțirile mature și cunoștințele înalțate.

Ciprian Porumbescu, rămâne unul din marii noștri muzicanți. E cunoscut prin marșul său, care circulă prin toată țara și prin Serenada de o candoare îngerească de subtilă, tot ce-a înfruntat exigențele vremurilor noi.

Muzica lui religioasă (liturghii, psalmi, axioane, prohoade, etc.) e și azi o pildă de evocare caldă și de limpede simțire creștină.

E desigur o operă neîncheiată, căci acest creator de melodii a murit în plină tinerețe, dar suficientă ca să-i facă numele atât de viu mai ales în provinciile desrobite.

În fața geniului aș roaște de izbucnire, omagiul paginii noastre își are marcat rostul și sentimentul de pietate.

LIVIU ANDREI

adevarale

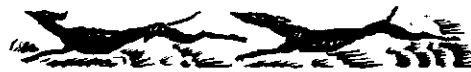
O VIZITA LA MARELE MUZICIAN GIUSEPPE VERDI

Într-o scrisoare Ciprian Porumbescu, povestește cum a vizitat pe Verdi:

Cei d'întâi, ce-mi dădură „bună dimineața!” erau Boito și Marco Salle. Boito zise: Dejunază, domnule profesor și dacă îți e cu plăcere, putem să ne pornim, căci Verdi ne așteaptă (se vede că mă căutara în lista oaspeților, de știau că's profesor). Am dejunat cu grabă, m'am dus în odaia mea de m'am îmbrăcat cu hainele cele mai bune și m'am coborât la vale. Boito și Salle mă așteptau lângă hotel. „Ilaidem!” zise cel d'întâi vesel. Ne-am dus la Mare, unde aștepta o barcă, în care am trecut pe o scândură. În două oare am fost la Genua, de unde cu o birjă, în curând, am ajuns la vila lui Verdi. Doi servitori stă la intrare și al treilea la ușă, pe care o deschise cu o adâncă închinăciune și cu cuvântul „aprego!” (adică poftim!), Verdi, încă slab, ședea în salon într'un fotliu și de departe îmi zise în limba franceză: „Iartă, domnule și june a mîce, că nu mă scol; sânt încă ceva bolnav, dar foarte mă bucur”. Și întinzându-mi amândouă mânele, se uită lung la mine, apoi zise cu bucurie vădită: „Ah! tip romanic, foarte mă bucur! am auzit aseară dela dumnealor, foarte mă bucur! Un fecior ni dete și nouă fotoliuri, iar Verdi, tot cu ochii tîntiți la mine, mă întrebă mai întâi, de unde sânt, ce slujbă am, ce boală m'a adus încoace și altele. Apoi mă întrebă despre Români, despre aflarea lor în toate părțile, pe unde locuesc și în sfârșit despre muzica lor. Răspunzându-i la toate, el mă întrebă, din ce instrumente cânt eu. I-am răspuns că din vioară și din clavier. „O” — zise Verdi — „cîntecele romanice, după firea lor, pe vioară se potrivesc. Fii bun, te rog, colo pe pian e și vioara; cântă un cântec românesc să-l aud.

„Kram, se'nțelege nu numai mișcat, văzându-mă înaintea unui Verdi, dar să și cânt înaintea lui, pare că nu mă simțiam în putere. El, cum se vede, pricepu sfiala mea și zise servitorului ce sta la ușă: „A, apă dulce!” După ce m'am mai înprospătat și am prins la curaj, am cântat Doina. M'am uitat de câteva ori la bătrânul măiestru și l'am

văzut cu ochii tîntiți asupra mea. Când am isprăvit de cântat el zise către Boito „Mare lucru, cântecul acesta nu mi e cunoscut, dar toată gama lui o simțesc și o pricep!” Mi s'a părut că bătrânul vrea să se scoale și să vie la mine. Eu am pășit spre dînsul. El iar mi-a întins amândouă mânele și strângându-le pe ale mele, îmi zise cu suflet mișcat: „Da, frați ni sînteți. Atestatul, că ni sînteți frați, vi l'am auzit acum!”

NOTE BIOGRAFICE

Ciprian Porumbescu, s'a născut la Stupca în Bucovina, la 2 Octombrie 1854. Tatăl său era vestitul preot Iraclie Porumbescu, distins cărturar, poet diietant și muzicant.

De mic copil, Ciprian a primit o îndrumare mare educativă îngrijită: studii muzicale de Solfege și vioară, predate însă de diletanți.

După terminarea studiilor secundare, în anul 1873 se înscrie la seminarul teologic din Cernăuți și la Universitate, în care timp își întregește cultura muzicală.

O manifestare politică, îi aduce pedeapsa cu închisoarea, unde se bolnăvește de tuberculoză.

Trupului măcinat de boală i se mai adaugă o suferință de natură sentimentală, care-l decide pe tînărul studios să plece la Viena. Atci, în toamna anului 1879, cu un ajutor bănesc acordat de mitropolitul Silvestru Morariu Andrievici, studiază armonia, compoziția, violina și contrabasul, cu profesorul Dr. Franz Krenn și compozitorul Louis Schösser.

Ca membru al societății studențești, „România Jună”, compune imnul „Pe-al nostru steag”, care stârnește un entuziasm de nedescris.

La 27 Februarie 1882 a avut loc premiera operetei sale „Craiu nou”, la Brașov, care a fost un mare succes.

Timp de un an călătorește prin câte-va orașe ale Italiei. În timpul acesta Porumbescu vizitează pe Verdi, care se arată entuziasmat de frumusețea muzicii pe care-o execută Ciprian, într-o manieră cu totul deosebită.

Moare în casa părintească din Stupca, la 6 Iunie 1883, plîns de întreaga românie bucovineană.

O bio-bibliografie amplă asupra lui Porumbescu a scris profesorul Mihail Gr. Poslușnicu, după care s'au utilizat mai multe date în pagina noastră omagială. (Edit. Cartea Românească, 1926). Se mai găsesc de-asemeni indicațiuni prețioase în Dicționarul muzical ilustrat „de A. L. Ivela și „Orpheus” de același precum și foarte numeroase articole, risipite prin reviste.

p o e z i e

STEFANIA ZOTOVICEANU

NOCTURNA

II

Sufletul meu, e'ncremenit ca o icoană —
Să nu-l izbești, că faci păcat de moarte
Și nu e nimeni care să-ți mai poarte
La tronul Celui drept, ispașă'n goană —

Sufletul meu e trist, ca un Cristos pe lemn, în cue ;
Dar glasul lui pentru vecie ca lemnul tace,
Să nu-l izbești, e mort și n'are glas să spue :
„Cî iartă-l Doamne Tu, că nu știe ce face —”

Sufletul meu ca mort, e străjuț de morți —
Să nu-l izbești, că morții sunt răi, nu vor să-i doară,
Și ca să nu te treacă răzbunători sub porți
Nu poate învia cu'n loc, să moară-a doua oară. —

G. ȘT. CAZACU

TRISTEȚI DE TOAMNA

Plâng salcâmii, frunze pale...
E frig și burează'
Plâng salcâmii frunze pale,
Iar prin cuiburile goale
Vântul aiurează,

Negura a curge prinde
De pe culmi pe sate...
Negura să curgă prinde;
Un cireș spre cer întinde
Brațe despuiate.

Plâng salcâmii, frunze pale...
Plâns mut de litanii.
Plâng salcâmii frunze pale,
Pe când cuiburile goale
Par'că's niște cranii

Ce-au rămas în furci, uitate
Pe spânzurătoare...
Lumi de vis îndepărtate —
Cuiburi dragi în furci uitate —
Cin'vă plânge oare?!

IOAN GEORGESCU

GLAS ÎN NOAPTE

Opriți-vă tăceri cu limpezimi de apă ;
„în temelia nopții, cine oare sapă?...
sau poate, mi se pare... și totuși se aude
cum vîntul suflă rece în geamuri, liniști ude.

Opriți-vă tăceri deschise'n sunet tare
ca un vestmânt de piatră ros în frămîntare ;
„în temelia nopții ce sfârșit se sapă?...
Opriți-vă tăceri cu limpezimi de apă.

ANDREI TUDOR

DELIMITARE

Știută calea și fărzie,
sub semnul alb, stelar și drept,
și nu mai știu : pe ea să vie
Sau numai timpul îl aștept.

În gând mai rară și nitată,
clipește 'n suflet oșos,
încît nu simt de-i întrupată
sau poate gândul a voit.

Dar alibuese prin vreme, rotundă,
seara știută de-altădată
și o însemn aci : cu fundă,
cu rochie și cercei de față.

N. FURCA

HAINELE COPILULUI MORT

Plecat peste scrinul cu lucruri vechi ca peste,
O carte 'n care cineva mi-a împletit copilăria în poveste
Cu gest de'ndușosat borfaș am smlus afar'
Hăinuțele cu catilea albastră cu gulere marinare.
Gîndese la anii de-atunci : începuse școala primară.
Aprilie. Paștele. Primăvară.
O, da! sunt hainele cu care am mers la „Inviere" 'ntîia
oară.

Iată și picuri de ceară pe mîneca dreaptă.
Făclia pălește chipul copilului ce împietrit așteaptă.
Și în fiecare clipă și-aduce aminte
Vorbele mamei și-ale surorilor : „să stai frumos ; să îți
camiate"

Și iată încă în buzunar un ban de aramă coclit.
Fîrimituri de covrig, un petec de hîrtie 'npăturit
În care sprijinit pe vîrfurile ascuțite al unui unghiu
Un oval înfipt într'un triunghi ;
Destușite de creionul tras la întîmplare
Dedesubt cu litere schiloade : „doamna înstitutoare".
Dar comoara în brațe simt căabia pot s'o mai port
Și galbenă fruntea îmi cade pe hainele copilului mort.

MUGURI

VINTILĂ RUSSU ȘIRIANU

Bob rămăsese svârlindu-mi peste umăr :

— Eu am dat cinci lei pe inel!

În privirea lui citisem că sufletul lui de ofițer în miniatură, nu mă va ierta niciodată.

De atunci, Jana turnase în fiecare zi ulei între noi, răsând. Scenele deveneau tot mai aprinse. Blandețea mea nu făcea decât să-l înfurie și mai tare pe Bob...

Rochița roșie trecea în sbor. Brațele noastre se ridicau și se lăsau mereu păcălite.

Soarele juca lumini arămii în părul buclat:

Cine mă prinde? Cine?...!

Bob dându-se cu un pas înapoi și svârlindu-și mâinile la spate, pronunță întârâtat:

— Ajunge, alege!

Jana, încetinindu-și legănatul, zâmbi aciculat:

— Vrei tu? Bine... vedeți mesteacănul căzut pe alea din fund? Duceți-vă. Când am numărat trei, porniți. Care ajunge întâi mă prinde în brațe.

Bob își mușcă buzele, se întoarse și porni spre locul indicat, fără vorbă.

Îi imitai cu tristețe: știam de mult că era o jucărie pentru mine să-l las eu cinci lungimi în urmă. Aveam doar pastușa de mare! Să mă las întrecut? Atât mai trebuia! Știa și el mai bine ca mine cât îmi fugeau picioarele...

O prinsesem în brațe. Jana îmi luase brațul și pornise. Bob, întrecut ca nici odată simulase o alunecare: își scutura costumul presărat cu ace de pînă. Apropiindu-ne, Jana întreabă naiv și mios:

Sărăcuțul, te-ai lovit?... și vrei să-i ajute.

Bob svârli mâna întinsă și spuse printre dinți, cu ochiul rău de ură:

— Lasă-mă!

Ea îmi luă din nou brațul cu liniște, aruncă în urmă o privire peste umăr ca un pumn de sare pe o rană. Ne depărtăram: ea legănându-se, eu cu inima strânsă...

În aceeași după amiază, Bob veni să mă găsească în grădina vilei și vorbi categoric:

— Nu mai merge. Trebuie să ne batem.

Incercasem să replic.

Se încrunță:

— Ti-e frică? Nu. Atunci haidem. Am pregătit tot.

Mă duse într-o magazie veche, unde ne așteptau două săbii de sânger pe care le fabricase el.

Îmi întinse una, o luă pe cealaltă și „punându-se în gardă“:

— Bagă de seamă, fără oprire, până la moarte!

Inclinai capul măhnuit. Bețele se înfălniră.

Bob ridică „sabia“ și se repezi. Abia avu sesem timpul să feresc vârful bățului meu în care era să intre cu ochiul, când obrazul stâng mi se aprinse dela falcă până la pleoapă cărpit cu toată puterea. Usturimea îmi ciupi lacrimi. Poate ași fi plâns de durere, dar, nu știu de ce gândul că laș fi putut eu lovi pe el mă fulgeră adânc și o imensă nevoie să-mi mângai rana pe obrazul lui Bob, mă stăpâni.

Într-o clipă aruncasem „sabia“ și-l cuprindeam după gât:

— Iacă m'ai bătut. Te rog, vrei să te împaci?

Din obrazul cu pielea plesnită picura sânge. Impresionat și mândru în același timp, Bob mă privea țepăn nemișcând cum să-și împace inima cu orgoliul.

Simțeam cum se prelinge sângele pe gât. Rana mă durea și mă ustura grozav. Abia-mi mai țineam lacrimile. Cu cât mă durea mai tare, gândeam mai tare: „Dacă l'așifi lovit eu, el e mai mic...“ și spadasin înduioșat cu sabia căzută, îi luai mâinele:

— Dece să ne certăm, dece să ne batem? Dece să ne urăm Bob? Ce dacă o iubim amândoi? Eu te iubesc și pe tine tot atât. Mergem toți trei „la braț“. Vrei? Mai târziu o să alegă. Așa vrea ea. Dacă o iubim trebuie să-i facem pe plac. Mie nu-mi place să învăț dar învăț bine că-i place mami!... Ne împăcăm?

Bob avea aerul că gândește adânc:

Dacă recunoști că te-am bătut...

— Recunosc.

—de tot?!

— Da m'ai bătut de tot!

Eram fericit.

Atunci nu mai am nimic de zis. Să mergem.

Din ziua „duelului“ situația mea căzuse. Jana nu mai umbla la braț decât cu Bob. Mă priveau dela distanță răsând ciudat.

Dar în fiecare zi Jana mă trimetea să cumpăr bomboane și cornuri, spunându-mi ironic:

— Știi, tu alergi mai repede.

Și eram mulțumit. Era mai bine așa.

În ajunul Crăciunului care urmă, Bob muri de febră tifoidă.

Jana îl uită repede, repede. Mie și azi mi se strânge inima când îmi amintesc de Crăciunul cu steag alb la poarta casei lui Bob...

Mai târziu „alesese“ fetița cu bucle blonde și buze subțiri pe care o văd departe, departe, printre gene, pe creanga stejăru-lui gata să-mi cadă în brațe...

Soarele scăpat printre degetele ramurilor, scâldea surâsul șiret al buzelor subțiri și buba rebelă căzută pe ochii cu ape verzi.

Respirația pădurii mirosea tare a ferigă și frunze umede.

Ea se legăna îndrăsnit, cățărata pe o creangă.

Bob în dreapta, eu în stânga, o priveam.

— Bob! și se făcea că sare.

Bob întindea mâinile tresărind, dar trupul se legăna mai departe.

— Andrei!

Mă pregăteam s'o prind: rochița roșie trecea gădilându-mi fruntea...

Eram la băi, la munte. Implinisem în ajun unsprezece ani, cu zece zile înainte de ziua lui Bob. Ea avea trei ani mai puțin ca noi.

Eram nedespărțiți ca un trifoi ne tulpina anilor, de mult, de foarte mici. Jana eu și Bob.

În anul acela, la Bobotează Jana îmi spusese:

— Măine, de ziua mea, să vii cu un inel. Trebuie să ne logodim.

Aprobasem din cap (totdeauna mă învoiam la orice).

La Sfântul Ion venisem cu un briliant mare de doi lei și cincizeci. Eram logodit. De-acum umblam „la braț“ cu cei mari. Bob se supăraseră grozav. Ne evita. Când ne găseam adversari pe terenul de fotbal, mă pârdea cu răbdare și când mă prindea șarjând cu mingea la picioare, îmi căra lovituri vârtoase în fluier. De câte ori se ivea prilejul, Jana îi râdea în nas clipind din gene cu înțeles.

La Paste Jana se logodise și cu Bob. El mândru și gătit, dar nu deplin împăcat, obiectase:

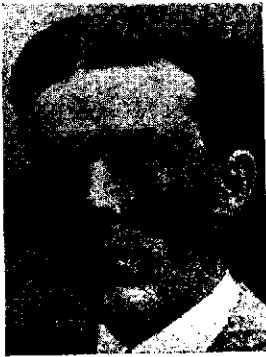
— Cum asta?

Jana răspunsese scurt:

— Așa vreau eu, doi logodnici, mai târziu ani să aleg bărbatul. Dacă nu-ți place n'ai decât să pleci.

BRĂBETE NĂCĂJITUL

CONSTANTIN BĂLEANU

Ion Cică sa întors chiar acum, pe seară, din concediu și vorbește cu Brăbete Vasile, care-i sat cu el. Cică prelinde că-i aduce lui Brăbete o veste bună de acasă. Brăbete care n'a mai dat prin sat de când l-a încorporat — de un an și mai bine — așteaptă cu gura căscată să ajungă Ion cu povestitul la vestea cea bună. Dar Ion Cică e omul dracului: dă mereu târcoale vestei celei bune, povestind nimicuri ca să se joace o țară cu nerăbdarea lui Brăbete.

— Soldatul Brăbete Vasile!
— Brăbete, strigă alt glas!
— Brăbete! răsună în partea cealaltă a companiei.
— Brăbete!
— Brăbete!
— Ordonafi!

La don' sergent!

— Măi fuga, mă.

Brăbete i-a pas alergător și'n zăpăceală, trece dincolo de sergent.

— Mă căpiatul, îl strigă sergentul.
— Ordonafi don' sergent, se întoarce Brăbete.

— Desfă-mi bocanci.

Sergentul Schiau stă întins în pat, pe jumătate desbrăcat. Brăbete ingenunchie și-i desface bocanci.

— Trage și ciorapii și dă fuga cu gamela după apă.

Brăbete caută o gamelă.

— Fuga mă, că sună stingerea, ordonă un căprar.

Intr'adevăr, undeva în cazarmă, gornistul sună stingerea.

Toată lumea se desbracă.

Numai doi domni caporali trântiți pe un pat lângă patul domnului sergent Schiau, întârzie ca să-și isprăvească țigările.

— Știi domnule sergent, pe Mândruț l-au trimis la spitalul Corpului, începe un caporal.

— Zice că rămâne surd de-o ureche, se amestecă și celălalt.

— Ba eu am auzit că de amândouă.

— Care Mândruț, mă? întrebă sergentul.

— Căprarul dela a cincea mitralieră.

— Aia micu..., păi de ce?

— Hm, nu știți? și căprarul își domoale glasul, a povestire.

— Știți căteaua neagră a lui domnu căpitan Mihu? Așa. I-a dat-o lui Mândruț s'o țină la bucătărie până s'o întoarce dumnealui dela București.

Mândruț a ținut-o în cancelaria companiei.

— Și încă nelegată.

— Intr'o zi a găsit geamul deschis și a sărit afară.

— Și nu s'a mai întors.

— Când a venit domnu căpitan, a găsit-o acasă.

— Luase pui afurisita.

— Ei, spune tu dacă știi, se supără căprarul care începuse povestirea.

— Și ce, dacă a luat pui, întrebă sergentul.

— Păi de aia i-o dăduse domnu căpitan în primire lu Mândruț, ca s'o păzească să nu ia pui... Și când a văzut domnu căpitan c'a luat căteaua pui!..

— L'a chemat în cancelarie. Eu stăteam colo după rastel și numărăm. I-o fi tras vr'o patruzeci de palme.

— Și d'aia a surzit?

— D'aia.

— El zice că nu i-a dat decât patru cu podul palmii, colea la ureche.

— Las c'așa îi trebuie, dacă nu-și cunoaște datoria.

Toți trei tac. Pe urmă sergentul:

— Vezi, d'aia nu dau eu cu palma. Mai bine cu pumnul, colea la șertentă.. Se vaiță el trei zile, da n'are nici pe dracu. Nu e așa mă Brăbete? închee Schiau.

— Ba, așa-i dom sergent.

— Ei, ia, ia tu acuma ciobu ăla de urciur de su pat. Așa. Apa-i rece rău?

— Cam rece dom' sergent.

— Încălzește-o în sân, glumește un domn caporal.

— Lasă-l, mă. Spală-mă ușurel pe picioare, da nu turna prea multă că verși pe jos și pe-ormă te vaiți că n'ai noroc.

Căprarii și-au isprăvit țigările și încep să se desbrace.

— Mă Brăbete, când ai isprăvi cu spălatul să-mi raportezi. Schiau își adună mâinile sub cap și închide ochii. Îi place cum îl spală Brăbete.

De undeva se aude în șoaptă: — Eh, așa-i milităria! Și se face liniște o vreme. Mai târziu Brăbete, raportează:

— Am isprăvit, domnule sergent.

Schiau nu răspunde îndată. Pare că se gândeste.

Brăbete așteaptă în poziție de drepti:

— Am isprăvit domnule sergent repetă el.

Schiau deschide ochii.

Ai isprăvit? Atunci zi după mine:

„Bine mă Schiau..."

Mândruț se uită speriat la sergent, și nu zice după el.

— Zi, mă!

— Nu zic, d-le sergent! — îndrăznește soldatul.

Schiau se ridică într'un cot, și răstit: „soldatul Brăbete, drepti!"

Se mișcă toate cuverturile de pe patură, și toți soldații își întorc capetele.

Soldatul Brăbete se ridică în vârful picioarelor ca ars, și bate înfundat călcăiele.

— Soldatul Brăbete, zi după mine tare și răspicat:

— Bine mă Schiau.

— Bine... mă... Schiau...

— Sergent de pae...

— Sergent de pae...

— Cum soldat, mă faci pe mine sergent de pae?!

— Să trăiți dom'le sergent...

— Zăt... mai departe: „la mă-ta acasă."

— La mă-ta acasă...

— Cine te spală pe tine pe picioare.

— Cine te spală pe tine pe picioare, mă?

— Că dacă vine ta'tău beat...

— Că dacă vine ta'tău beat...

— Te pune el pe tine să i-le speli.

— Te pune el pe tine să i-le speli.

— Ați auzit căprari, ce vorbe mi-a spus soldatul Brăbete?

— Am auzit, dom'le sergent!

— O să vă iau martori, mâine la raport... soldatul Brăbete, pușcăria te-a mâncat!

— Să trăiți domnule sergent, dumneavoastră...

— Gura!... Drepti! La stânga'mprejur, marș!

O fi vreuna, se gândeste soldatul Brăbete. Și pornește îngândurat spre patul lui. Își desface încet pătura, se desbracă, își chitește hainele pe poliță, pune bocancii la picioarele patului, și se culcă.

Târziu, când lumina s'a stins în companie, vecinul lui de pat, Ion Cică, îl aude murmurând sub pătură, așa, pentru el: „o fi vreuna!"...

Te pomenesti că mă bagă!" Și pe urmă, mai tare, către Cică: „văzuși mă, vere?" vecinul nu răspunde și Brăbete crede c'a adormit. Și deaceea, mai murmură odată pentru el: „o fi vreuna!"

În dormitor s'aud acum doară răsunările soldaților adormiți și pașii plantonului. Rar, câte unul, tușeste în somn.

— Eh, așa-i milităria! oftează întărziat vecinul.

Nu dormeai?

Și cum Cică nu răspunde: „încaltea, tu fuseși pe-acasă! îi zice Brăbete—da eu... iaca a trecut anul... Rostesc cuvintele în șoaptă și ca pe gânduri, și își răspund la intervale mari, ca peste depărtări întinse.

— Ziceai c'ai vorbit cu ai mei?

— Vorbii!

— Ei?!

Pașii plantonului se apropie, și cei doi își bagă capetele încetișor sub pătură. Al dracului și plantonul ăsta, parcă n'ar fi de-al lor, soldat și el. Merge în vârful picioarelor, ca lupu. Când plantonul se îndărtează, Brăbete ridică puțin colțul păturii.

— Sunt sănătoși?

— Tun, toți. Și-o veste bună.

— Ei?

— Nevastă-ta...

Plantonul s'a oprit c'a auzit vorbă. Pe urmă: A născut un copil. O fetiță.

— Cum, mă?

— O fetiță.

— A născut?

— Păi. A moșit-o mama. Ce nu-ți pare bine?

— Sunt sănătoși?

— Tun, toți. Și-o veste bună.

— Ei?

— Nevastă-ta...

Plantonul s'a oprit c'a auzit vorbă. Pe urmă: A născut un copil. O fetiță.

— Cum, mă?

— O fetiță.

— A născut?

— Păi. A moșit-o mama. Ce nu-ți pare bine?

Brăbete tace. Celălalt nu-i poate vedea fața, că e întuneric. L'aude oftând.

— Ce mă nu-ți pare bine?

— Eh!...

Cică dacă vede că Vasile nu mai spune nimic, se întoarce pe partea cealaltă și închide ochii.

Brăbete nurnără, în gând, lunile de când n'a fost el acasă: Treisprezece.

Face altă socoteală: pe posturi și sărbători. Tot treisprezece. Stă așa, băgat cu capul sub pătură și numără într'una pe degete. Nu scoate nici o vorbă. Și nici nu se mișcă. Târziu de tot, după schimbul trei, Brăbete oftează lung și fără să vrea, spune tare: „O fi vr'una!"

— Ce-i mă? întrebă plantonul.

Brăbete se întoarce pe partea alălaltă și de rușine, ca să nu rădă plantonul de el c'a vorbit singur, ca nebunii, și prefăce adormit și sfioră.

Plantonul se apropie și ca să-l potolească, îi flueră încetișor la ureche, ca după porci, la jir...

CÂND DIANA GLUMESTE...

GEORGE SCRIOȘTEANU

se împărtășesc drept credincioșii numai cu grijanie sfințită din vin făcut din struguri adevărați, acolo îl găsesc, ori de câte ori vreau să-l întâlnesc.

Slăbuț, subțirel, șaten, cu siluetă dreaptă elegantă, cu ochi căprui adumbriți de gene lungi și infundați în orbite adânci, cu gura mică și buze supte și cu o mustăcioară de toată frumusețea, răsucită și țanțoșe ca scăriștii din cozile rătoilor, Nea Costică, cu drept cuvânt, e un bătrânel simpatic, dacă nu chiar frumos. Un singur lucru îl dezavantajează: zbârciturile adânci ce i-au brăzdat fața osoasă și golurile negre ce se zăresc printre dinții de aur, când surâde gales.

Incolo Nea Costică, n'are nici un cur. Tot ce-a încercat în viață i-a reușit.

A fost și este funcționar model și vânător pasionat, — pătimaș din cale afară.

Adesea îl întâlnesc, în bisericuța părintelui Gherghiceanu, unde, la un păhărel cu vin mi'se destăinuște :

— ...Hei Neicuțule! Ce știți voi, măi Cărlanilor? Să fi apucat vremea mea, atunci să fi trăit. Acum, vai și amar! Cheltuiești o avere ca să mergi odată la vânătoare și bați câmpii de geaba: nu vezi nici picior de vânat. Te alegi doar cu cheltuiala și cu oboseala. Doamne fereste!

Pe vremea mea zburau o sută de prepelețe de pe un pogoan — astăzi bați o sută de pogoane și deabia găsești o pereche.

S'au schimbat timpurile, s'au schimbat și oamenii și vânatul. Suntem în vădit regres. Numai răutatea și invidia au progresat.

Ele sunt în creștere!..

Când scobor în adâncul sufletului meu, găsesc doi oameni cu totul diferiți: Unul, care a trăit de mult, fără griji și fără necazuri; — bun, senin, blajin și a dus o viață de înger; cellalt, un martir, trăește acum, se sbuciumă, se trudește, bate apă'n piură și nu poate lega două în teiu...

Primul, cânta și râdea, ca un nou născut, mulțumit și fericit că trăește: cellalt, mohorât, plictisit, enervat, dezamăgit, uitat, își târăște zile triste rânjind convențional, mințind ca să trăiască, umilit și nepuțințos, cu prija zilei de mâine în suflet și în sânge!..

— ?!..

— „Ai rămas surprins, nu m'ai auzit nici-odată plângându-mă. Așa e! Nu m'ai auzit. Ei bine, întodeauna te-am mințit ca pe toată lumea. Da! Râsul meu e plânsul sufletului; glumele mele sunt scăpărări nervoase, în lupta ce-o duc cu celălalt om, cu amintirile căruia mai trăiesc și mă îmbăt cu parfumul suav al trecutului fericit.

Sunt un bolnăv și un dezamăgit, ca toată lumea și trăiesc străin, într-o lume străină și neînțeleasă, încălzindu-mă la flacăra duioasă a unor vremuri apuse cari nu se mai reîntorc, vai! nici-odată!..”

Nea Costică, își răsuci nervos mustața, se ncruntă la față, sorbi lacom din paharul cu vin și întoarse capul aiurea. Privirea îi rătăci în gol, urmărind aduceri a minți din trecut, sau poate... căprioara cu picioarele anchilozate, de pe tapetele prăvălii..

În ochi îi strălucea o lumină neînțe-

leasă, ceva ciudat, ca și cum ar fi privit cu alți ochi, cu ochi de demon sticloși și sclipitori, ca de pasăre răpitoare.

Respectai tăcerea, nu mai zici nici o iotă.

În jurul nostru, înghesuiți pe la mese bărbați, femei, flăcăi și chiar copii petreceau răzând zgomotos, sau vorbind tare, atât de tare că deveneau supărători.

O adunătură, împetrițată cu oameni din toate colțurile Capitalei și din toate straturile sociale: funcționari, oameni de afaceri, negustori, miști, băeți de prăvălie, ofițeri, — aceștia în fund, în colțul separat, ales înadins pentru obraze mai subțiri — ingineri, pictori, etc., și până la coșarul dela prima masă de lângă intrare, nelipsitul, clientul de toate zilele, cu fața zmolită de funingine, cu părul valvoi, și cu barba căneapă care veșnic picotează, vorbește singur, sau își ridică capul zdrentuit înfipt până în vârful nasului, apoi birjari pântecoși cu nasuri vinețe sau roșii, țărani cu fețe supte și părlițe de soare, lăptari cheaburi cu lăptărese durdulii, evrei sclivisiți, singuri ori cu familiile lor, cu toți, dăduseră năvală atrași de vinul bun și eftin, de mititeii și fripturile „à la vivat concurența” ale d-lui Nicu, patronul, sau, poate, prin sugestie, aduși de reclama celor 80 de ani de existență a cârciumei, când nu se vindea clientului, decât două sferturi de vin și covrigi uscați.

O mormăială săcăitoare și plicticoasă, ieșea din găteliurile arse și de pe buzele părlițe de rachiu.

Fete gălbejite, slabe sau grase, aprinse, înădușite, deslușiau ochi mierliți picotânți cu privirea bleagă, ștearsă, întunecată..

Prin fumul de tutun neclăit în aburi, acri de rachiu, și'n miros de cărnuri fripte, ce apăsau și îngreuiau respirația, deslușeau la o masă vecină, o fetiță ca de vre-o 14 anișori. Chefulia, Frumușică și vioaie, râdea într'una golind pahar după pahar în tovărășia a doi tineri, cari își făceau semne pe furis și-o îmbiau la băutură..

Ea râdea și-i privea cu ochi pierduți, naivi, nesiguri, la fel ca și pe cealaltă lume din local, care pentru ea părea să fie tot atât de cunoscută și intimă.

Întorsei capul să n'o mai vad, dar rămăsei surprins: chipul lui Nea Costică se schimbă; întinerise ca Faust, doi ochi tineri, căprui, largi, surădeau plini de viață, privindu-mă prietenos..

— Erai dus pe gânduri! Nu ai simțit când a plecat moșneagul. Stau de câțiva vreme lângă tine și nu mai observat. Unde dracu țî-s mințile: ori le-ai dăruit zeului Backus?!..

Prietenul meu Titu H. râdea batjocoritor și mulțumit de mutra tâmpiată ce făceam, răsucindu-și mustăcioara lui neagră și tunsă pe buze și clipind des cu ochi șireți.

Îl întrebai timid:

— Cum, a plecat moșneagul? Nici n-am simțit..

— Sigur, n'aveai timp. Frumușica de colo... e de vină. Ha! Ha! Ha! pui de lele ce-mi ești! Nici tu nu mori acasă.

— Ei lasă gluma prietene, sunt sötul de vocabularul tău „tirghileștean” ca'n mahalaua Dichiului. Spune-mi: adevă-

Nea Costică e băiat vesel și guraliv nevoe mare. Îi plac frumoasele, vânătoare și vinul bun, — căci deși are 60 de anișori bătuți pe multe, totuși când e vorba de un vinișor ales, sau de vânătoare e întodeauna: primus inter pares. De aceea nu lipsește, ca Martie din post, dela nici o vânătoare și mai ales dela petrecere.

A eșit la pensie de vre-o câteva luni, după o muncă istovitoare de peste 40 de ani și totuși nu s'a dat învins; a găsit numaidecât altă slujbă căci de! vorba dumnealui :

— Cu pensioara, Neică, mori de foame și eu mai am încă 20 de ani de trăit.

La chef și la vânătoare Nea Costică e o comoră toată lumea petrece în jurul.

Nici-odată nu l-am văzut trist și nici-odată nu se plânge de nimic. E omul mulțumit și pace! Ia viața așa cum este.

Și mai are Nea Costică o calitate: e și bun creștin. În fiecare zi se duce la biserică, fiindcă D-zen sau întâmplarea l'a făcut vecinul bisericuții din mahalaua Bisericuța unde se roagă el, zilnic, e simplă ca și a lui Bucur, — are numai două icoane îmbrăcate în busuioc sfințit lângă cari arde o candelă de argint, ce de 80 și mai bine de ani, nu s'a stins nici-odată. Drept strană bisericuța e împodobită cu mese și jilțuri de stejar mară la cari iau loc prea cucernicii drept credincioși ce se roagă zilnic cu evlavie și regularitate demne de toată lauda.

Din altarul lui de zinc, împodobit cu potire și cădelniți de cristal, părintele Gherghiceanu, parohul bisericuței în parte drept credincioșilor grijană sfințită, preparată din sângele Domnului, care pentru noi și pentru mulți se varsă din belșug, din bine cuvântatul izvor brobonat dela Dealul Mare, Valea Mellor, Ceptura, Valea Teancului și dacă vreți, — să-mi fie cu iertare, — chiar de la Valea Călugărească..

Și drept credincioși, îl ascultă și se roagă cu smerenie, ciocnind din potire și cădelniți, roșii, galbene, sau chilunbarii, până ce, afumați bine ies, sovăind, pe trez cărării, îmbujorați de sângele Domnului cu felnarul aprins și tărălăi nevoe mare!..

Nea Costică e nelipsit de acolo, — înălți fiind vecin, — al doilea pentru că după o vechime de peste 40 de ani, a devenit diaconul bisericuții.

În bisericuța aceea românească, unde

rat? a plecat moșneagul?

— De mult. Cât a dat cu ochii de mine a șters-o.

— De ce, sunteți supărați?

— Nu!

— Atunci?

— Ai răbdare. Băiete, repede o litruță cu pelinas.

Titu aprinse o țigară, mă privi cu ințeleș pe sub ochii lui largi și luminați, își turnă un păhărel cu vin, îl dădu peste cap și începu:

— Săptămâna asta am fost la vânzătoare cu... Caraghiosu.

— Caraghiosu?

— Da Caraghiosu.

— Caraghiosu?

— Caraghiosu.

— Care Caraghios frate? că mă scoți din pepeni.

— Nea Costică al nostru, de el vorbesc. Așa-i zic eu: Caraghiosu.

— A da! Înțeleg.

— Bine că dat Dunezeu.

— Ei lasă glumole și povesteste.

— Indată. Ascultă!

Am plecat la sitari pentru crai de ghindă: eu, el, amicul cu automobilul și fratele mic de la comerț.

În tren, lumea după lume! Am stat tot timpul în picioare, într'un vagon de Cl. III-a, tămăiați de bectimisul soldaților și al țărănilor, tovarășii noștrii de călătorie.

După un ceas, am ajuns în gara Gherhani, cea mai apropiată de pădurea unde trebuia să vânăm.

Când am scoborât din vagon, Nea Costică, cânta și ne tachina nevoie mare:

Cu „Perfecta” mea o să umplu ciorchinaru numai cu dăia mari — cât găina; mamă Doamne! și o să fac un pilaf, și-o să-l stropesc cu porfiriu dela tafa Gherghiceanu. să-i meargă untul. Și-am să mănânc și să beau să-mi troznească urechile...

— Da! găsești, se poate să găsești vre-unul legat cu sfoară de copaci, glumii eu.

— Dăia să vânezi tu, brânzoiule! Eu cu „Perfecta” mea o să bag la geantă numai din aceia mari — cu țigaretu'n gură. O să vedeți voi! Vă fac „marț” ca la table. He, hei!...

— Numai spune Nea Costică!...

— Bine, bine! Cine râde la urmă, râde mai vartos. Dar ce s'o mai lungim, n'am cu cine sta de vorbă. La revedere copii. Ne vedem la amiază la cantonul No. 3, să luăm masa împreună.

Eu caut lăstarul asta de lângă canton, aici am găsit sitari astă toamnă...

— Succes bun Nea Costică, zic eu ca să-l necăjesc.

— Du-te dracului, brânzoiule!...

La amiază l'am așteptat la cantonul cu pricina, am prânzit cu ceilalți tovarăși acolo, dar el n'a venit. De bună seamă dăduse de prea mulți sitari și se lipsise de plăcerea să ia masa în tovărășia noastră.

Am făcut câți-va sitari până seara. Pe el însă nu l'am mai văzut, — ca de obicei. — până la ora trenului.

— Hei, Nea Costică, ai ucis sitari mulți? De ce n'ai venit la masă? Îți auzeam focurile unul după altul: bang, bang. Câte dubleuri ai făcut?

— Păi, sigur că am făcut; nu ca voi, brânzoiilor.

Uite colea: geanta doldora. Măine e gata pilafu...

— Bravo, Nea Costică! Aratăni-i și nouă, zisei eu văzând geanta umflată.

— Ași nu se poate. Iacă, nu vreau și pace!

— Nea Costică, nu cumva ai greșit cu vre'un epure?...

— Te dăm în judecată!

— Ce, ești nebul, măi Titule? Uite, să-ți arăt carnea galbenă ca șofranul. Am jumulit spinarea unuia să vedem cât e de gras.

Intr'adevăr ne arată, deschizând cu precauțiune geanta, o spinare grasă de pasăre.

— Bravo! Nea Costică! Ai dat lovitura...

— Păi, ce credeți voi, brânzoiilor că eu mă joc? Nu v'am spus că vă fac marț?

Dar în clipa aceea o țărăncă voinică și țanțoșe, înarmată cu un fanion verde cu coada ca de topor, își făcu loc printre pasagerii de pe peron și când ne văzu, se oprî și strigă, cât îi luă gura:

— Unde-i părlicu care mi-a ucis cocoșu ăl stambol, de prăsilă! Care-i ăla, să-i fac capul țândări?

— Nea Costică îngălbeni și se vără printre noi. O sfeclise!

— Ce tot bombănești femeie? Ce ești nebună? Du-te și-ți vezi de treabă, îngână el pierdut.

— Oluu măncaiaș coliva! Cine-i ăla care mi-a împușcat cocoșu la care țineau ca la ochii din cap? Păi, nu i-ar mai ajuta Sfântulețu, nu s'a gândit că-mi rămân găinele sterpe, da'ăș...

— Ascultă femeie, intervenii eu, văzând că se strânge lumea; du-te și caută-ți de drum, că pe urmă schimbăm foaia. Ce ești țigancă? Incetează, cu ocările și spune frumos cum s'a întâmplat?

— Femeea, mă pironi cu ochi necăjiți, înghiți de câteva ori în sec și-mi răspunse:

— Maică, boerilor, sunt femeie bătrână, dar asta nu mi s'a întâmplat! Păzesc de 26 de ani cantonul drumului de fier, au venit și nemții, dar așa ceva n'am pățit.

Azi de dimineată, un părlic de vânător, d'astia de-ai d-vs., prefăcându-se că vânează sitari, mi-a împușcat cocoșul care se depărtase puțin prin pădure. Am auzit eu multe focuri dar credeam că-și vede de vânătoarea lui, nu de orătenii mele! Pe seară mă pomenesc cu nepoata Frusina, cantonereasa dela al 4-lea. Venea, venea biata fată, c'o falcă'n cer și cu una în pământ:

— Tăticule, dă fuga mai iute la gară că un hodorong de inspector ți-a ucis cocoșu ăl mare.

— Taci fa, de unde ști tu? N'o fi al meu.

— Tăticule al D-tale este; ce nu-l cunosc eu?

Mi l'a adus împușcat. M'a pus întâi să-i gătesc mâncare, și după ce-a mâncat

cât șapte,—a scos cocoșul din geantă și mi l'a dat să-l opăresc și să-l curăț de pene. Cât l'am văzut l'am cunoscut: cocoșul d-tale. Mi-a venit mie să nu-l jumulesc, dar mi-a spus că este inspector ceferist, și mi-a fost teamă să nu ne dea afară. Dă fuga că-l găsești în gară.

Boerilor, maică eu tot n'am crezut și am așteptat până seara. Găinele s'au culcat dar cocoșul n'a mai venit. Ce mai e vorbă: al meu era, l'a cunoscut ea, nepoata Frusina. Al meu era, ucide-și-ar capul să și-l ucidă...

— Taci femeie! Uite o sută de lei dela mine să-ți cumperi altul; — zisei eu să împac lucrurile. Și mai na un pol să bei o jumătate de rachiu să-ți treacă necazul.

Femeea luă banii, ne privi chiondărăș și plecă ocărând... În tren îl tachinarăm și noi:

— Ce zici Nea Costică? Cine râde la urmă râde mai bine? O făcuși fiartă, lăsași muerea fără cocos, hai?

— Hei s'a întâmplat, zise el strâns cu ușa. Era tocmai într'un lăstar des. I-am văzut numai gușa sclipind auriu și-am crezut că e fazan. Ca să nu-l scap i-am tras jos. Fram și enervat că nu-mi sărise nici un sitar.

— Dar focurile cari le-am auzit și noi și cantonereasa, în ce le-ai tras?

— A, da! focurile?... În ciorii, — am făcut exerciții de tir...

— S'o spui lui Mutulică, nene Costică, glumii eu. Dar el se supără foc, îmi întoarse spatele și se pierdu printre ceilalți călători din vagon. De atunci, de câte ori mă vede, o șterge. Imi pare rău de el, căci e băiat bun și vânător pasionat. Nea Costică, doar că n'are tristețe la vânat, bietulețu.

Mie, drept să-ți spun, mi-e foarte drag. I-am făcut și o epigramă, ascultă:

*Veselu Nenea Costică,
Vânătorul cel vestit
Cu Perfecta lui „unică”
El ucide câte-odată
Pasărea ce n'a ochit.*

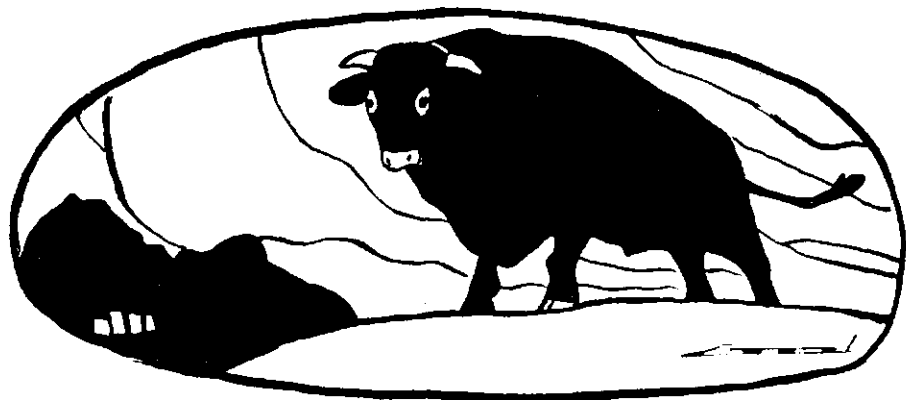
Leșinasem de răs, mai ales că Titu e un mucalit fără pereche.

— Ei, ce zici de pozna lui Nenea Costică?

— Ce să zic? Așa-i când glumește Diana...

— Da, și ceiace a fost și mai adevărat e că s'a ținut de cuvânt: ne-a făcut marț.

Băiete, hei, n'auzi? Încă o litră cu pelinas că-mi iau seama și plec.

P A T R U...

MIRCEA DAMIAN

Asta s'a întâmplat în ziua de 14 August.

Prietenul meu — Victoraș Pavelescu dacă nu vă supărați — îmi bătu în ușă pela orele 10 de dimineață. Și cum intră : — Ce faci, dragă ?

— Făceam niște socoteli : de când locuiam la gazda aceea, câtă chirie ne'nteleseam să-i plătesc lunar și cu câte luni eram în restanță. Când intră prietenul, aveam pe limbă cifra „patru”. Și fără să-mi dau seama, o rostii tare, ca un răspuns la întrebarea lui :

— Patru !
— Ha ? !
— Patru !

Eram foarte serios și-l priveam drept în față. Prietenul, făcu un pas înapoi și se uită la mine cu prostească nedumerire.

— Patru !
Nici nu clipeam. El cercă să facă un pas înspre mine, dar îl făcu tot înapoi, și după ce s'asigură că e'n vecinătatea ușii. — zise :

— Ești nervos, dragă ! Ar trebui să faci băi reci în fiecare dimineață !

— Patru !
— Nu, nu, ascultă-mă pe mine...
li iau vorba din gură :

— Prietene, cifra „patru” e o cifră foarte însemnată : sunt patru puncte cardinale, patru vânturi, patru anotimpuri, patru roate la car, patru Evanghelii... Dacă'i schimbî silabele, iese : *trupă* ! Iar dacă la sfârșitul acestui cuvânt mai adaugi încă odată prima silabă, iese un cuvânt păsăresc ce poate să fie și „tru-pa” și „patru” și poate să nu fie nimic *tru-pa-tru* ! Adică : *trupatru* !... Interesant, nu ? Vorbeam serios și-l priveam în față. Incepu a umbla apoi în patru labe, spunându-i :

— Prietene, am năravul de a svârli cu picioarele de dinapoi ; ia seama să nu te lovesc !

După ce ocolii de câteva ori masa, mă sculai în capul oaselor și m'asezai pe scaun. Amicul, îngălbenise. Era cu mâna pe clampa ușii, gata-gata s'o ia la să-nătoasa !

— Așteaptă ! — îi spun. Am să-ți arăt ceva și mai frumos.

— Nu, nu, nu-i nevoie, dragă. Lasă-mi arăți mâine. La revedere ; mă grăbesc ! Și-o luă la fugă. Uitându-mă pe terestră, îl văzui clătînând cu desna-delede capul.

Credeam că după cele întâmplate, n'am să-l mai văd multă vreme. Dar prietenul meu, e un prieten adevărat ! Îmi bătu în ușă chiar în dimineața următoare. Intră șovăind, cași cum l'ar fi împins cineva dela spate. Il primii cu multă dragoste și-l poftii să șadă.

— Bine, prietene, pentru ce n'ai mai dat pela mine atâta vreme ? !

Mă privi cu ochi tâmpii !
— Doar eri am fost ! — zise el după o pauză.

— Ah, adevărat ? ! Vezi, uitasem. Ce vrei, am atâtea în cap !...

— Îmi privi capul cu luare-aminte, ca și când acum îl vedea întăias dată. Apoi :

— Dar... cum e cu cifra aceea ? !
Mă arătai surprins :

— Care cifră ? !
— Eri îmi spuneai ceva despre cifra „patru” !

— Eu ? !
— Desigur !

— Nu ești cumva bolnav ? !

Se răsuci pe scaun foarte stânjenit, și murmură : „a uitat, e grav” !

— Curios ! — mai zise el privind-mă cu coada ochiului.

— Foarte curios, într'adevăr.
Se ridică :

— După masă ești acasă ?
— Firește.

— Nu vrei să facem o mică plimbare așa pela vreo 5 ?

— Cu plăcere... Dar de ce la cinci și nu la patru ? !

— Dacă vrei tu la patru !... Și iarăși îmi privi capul, și-l scutură violent pe-al lui parc'ar fi vrut să se 'ncredințeze că'l are, și ridicând din umeri, se 'ndreptă spre ușă.

— E mai bine să ieșim la patru, amice ! — adaug cu seninătate, și-i strâng mâna.

— Atunci, ne-am înțeles.
— Desigur : la patru. Dar vezi să fii punctual.

Se ținu de cuvânt : la patru veni și mă luă de-acasă. Purta hainele de sărbătoare și-o floare roșie la butonieră.

— Dacă vrei, facem și o vizită, — zise el.

— O vizită ? ! Fie. Dacă ții numai decăt... La cine ?

— La domnișoara Laura Chivu.

Domnișoara Laura Chivu, era fiica doctorului Atanase Chivu.

— Te pomenesti că ești îndrăgostit !
— Eh !... și se uită ajurea.

Ne plimbăram câteva minute prin grădina publică, apoi ne 'ndreptăram spre locuința doctorului Chivu. Furăm poftiți în salon, unde ne primi d-șoara Laura : o figură comună, fără niciun semn particular ! N'o cunoșteam. Amicul mă prezentă, apoi ne asezăram pe scaune.

— Frumoasă vreme !
Eu vorbisem. Și 'ncepu a râde. Domnișoara mă privi nedumerită, apoi se uită întrebător la amicul meu, care mi-se păru că tremură !

— 'N da... desigur ! — încuviință el, zâmbind leșetic.

Pauză lungă.

Drept în fața mea, era un dulap cu oglindă.

Mă văzui întâi pe mine, apoi niște draperii grele ce mascau o ușă. Mi-se păru că draperiile se mișcă încet, dar nu dădui nicio importanță faptului.

Amicul vorbea cu d-șoara despre vreme, apoi despre cărți și despre un hai și 'n cele din urmă, tăcură.

Draperiile din oglindă se mișcară încet, apoi două degete le 'ndepărtă câte puțin una de alta, și ochii doctorului Chivu se ațintiră, cercetător, asupra mea. Mă făcu că nu bag de seamă.

— Strașnic a mai plouat azi dimineață !... Așa e, prietene ? !

Domnișoara se uită la mine ca la un fenomen !

— 'N da... strașnic ! — îngână amicul, după o pauză.

— Dar n'a plouat deloc astăzi ! — zise domnișoara nedumerită.

— Ba, a plouat bine de tot, draga mea ! — întări doctorul Chivu, intrând pe ușă din stânga, răsând și frecându-și mâinile. Era scund și gras, avea ochi de copil, cap de savant și brațe de măcelar. Ne strănă voinicește mâinile și s'aseză pe scaun. Domnișoara, pretextând o vizită, e retrase.

— Dar n'a plouat deloc astăzi ! — zise domnișoara nedumerită.

— Ba, a plouat bine de tot, draga mea ! — întări doctorul Chivu, intrând pe ușă din stânga, răsând și frecându-și mâinile. Era scund și gras, avea ochi de copil, cap de savant și brațe de măcelar. Ne strănă voinicește mâinile și s'aseză pe scaun. Domnișoara, pretextând o vizită, e retrase.

— Dacă vrei, facem și o vizită, — zise el.

— O vizită ? ! Fie. Dacă ții numai decăt... La cine ?

— La domnișoara Laura Chivu.

Domnișoara Laura Chivu, era fiica doctorului Atanase Chivu.

— Te pomenesti că ești îndrăgostit !
— Eh !... și se uită ajurea.

Ne plimbăram câteva minute prin grădina publică, apoi ne 'ndreptăram spre locuința doctorului Chivu. Furăm poftiți în salon, unde ne primi d-șoara Laura : o figură comună, fără niciun semn particular ! N'o cunoșteam. Amicul mă prezentă, apoi ne asezăram pe scaune.

— Vii cam rar să mă vezi, d-le Pavelescu ! — zise doctorul amenințând cu arătătorul dreptei pe amicul meu. Acesta, zâmbi prostește și tăcu.

— Domnu' e amicul d-tale ?
— Da, e cel mai bun prieten al meu !

Pe mine, mă pufni răsul. Doctorul răsă și el. Cum amicul se uita nedumerit, doctorul îi făcu semn să ne imite. El înțelese și prinse a râni.

— Sunteți foarte vesel, domnule ! — mă admiră doctorul privind-mă cu luare-aminte.

— Da, d-le doctor, sunt foarte vesel.
— Să trecem în birou, — zise el. E mai intim.

Trecurăm în birou. Doctorul ne'mbie cu țigări, și sună. Câteva minute mai târziu, intră o servitoare tânără și curat îmbrăcată.

— Ați sunat ?
— Să prepari trei cafele !

Servitoarea plecă.

— Nostimă față ! — zic eu.
— Foarte nostimă ! — încuviință doctorul, făcând semn prietenului.

Acesta repetă ca un ecou îndepărtat :
— Foarte nostimă ! — și mă privi cu jale.

— Ce privire bleagă ai, dragul meu !
Apoi, întorcându-mă către medic :

— Așa e, d-le doctor ?
— Da, ai dreptate !

Tăcurăm.

— Aveți familie ? — măntrebă doctorul.

— Desigur... dar nu-i complectă : mamă nu am.

— Moartă ?
— Da. A murit de vreo treizeci și cinci de ani.

— Dv. ce vârstă aveți ?
— Douăzeci și cinci !

Amicul, se uită la mine cu spaimă.
— Și ce vârstă avea mama dv. când a murit ?

— Cred că vreo treizeci de ani.
— A răpus'o vreo boală, desigur.

— Ba nu, a murit născându-mă.
Doctorul mă privi atent cu ochii lui de copil.

— Domnule doctor, dv. semănați foarte mult cu mama !... Așa e, prietene ?

— Ha ? !
— Așa e că domnul doctor seamănă cu mama ? !

Prietenul își căută capul, înghiți două noduri și bălbăi :

— Sea... seamă... nă in... într'adevăr !
— Aveți frați, surori ? — continuă doctorul cu întrebările, fără a mă slăbi din ochi.

— Firește. Dar au mai murit dintr'înșii.
— Da ? ! — mă compătimi el.

— Da. Unul dintre frați, a murit de plictiseală la vârsta de șapte ani. A murit căscând ! Mi-a părut foarte rău, căci era băiat deștept și ne-aveam bine. Eu știam însă că are s'o isprăvească de timpuriu, fiindcă a'nceput prea de vreme. Inchipuiți-vă : s'a născut tot căscând ! Și 'n loc să țipe ca fiecare nou-născut, s'a uitat împrejur cu o nepăsare ce te scotea din minți, și-a exclamat : „tii, ce plictiseală !”... apoi a adormit, spunând : „dacă știam, n'aș fi venit în rупtul capului !”... Era foarte scârbit.

Tăcu. Doctorul mă privea cu luare-aminte și clătina din cap, iar prietenul asudase.

— Dar bolnavi așa... mai... originali,

critica literara

A. COTRUȘ:

M â i n e

versuri

Te-ai aștepta — după titlul sugestiv — ca placheta d-lui A. Cotruș să fie o anunțare de noi idealuri, de noi preocupări de căutare și redare, de noi rezonanțe sufletești ce trebuie să dea avânt poeziei noastre ținând seamă de preferențele sufletești prin cari trecem și de sedimentările ce vor urma. Versurile d-lui A. Cotruș se sbat din contră — într'un dezolant și plânguros „azi” cari e mai precis jumătate azi și jumătate ieri. E o reeditare a atitudinii de prizonier din Ardealul de altădată amestecată cu atitudinii politice curente cari și ele în manifestare au același defect de anacronism.

E o atitudine învățată pe dinafară și comodă care reîntoarce la copilăria poeziei ardelenesti și dela aceasta azi nu a-

vem nimic de câștigat. Poezia d-lui Cotruș dela cari am avut unele lucruri bune se simte în această plachetă de față strivită și acoperită de-o versificație de manieră cu sonorități false de manifest electoral:

*Torârăse de trudă grea
mai jos nici că mai poți cădea...
...ca 'ntr'un iad te sbați, te istovești
sub roșile scânteilor ploii
pentru hârzi și pântecoși ciocoi
din Pesta (!!!) și din București
pentru trântori ce din munca tu
și din oarba-ți supunere
își zidesc palate lângă Dâmbovița
lângă Dunăre.*

Cum o fi legând d. A. Cotruș Pesta cu București, desigur d-sa poate să știe mai bine... Cum poate desigur să scape printre aceste versuri cu vădită tendințozitate puritatea și finețea poe-

ziei veritabile! D. A. Cotruș își siluește poezia și-i macină duritatea frecând-o de pietrele colțuroase și impure ale atitudinii politice:

*Când aud străbune goarne
pe morminte prind crucile să se răs-
[toarne.*

Atunci.

Din mii și mii de morminte mă scol.

Câteva versuri cu rezonanțe atavice pline de poezie ca acestea licăresc palid ici și colo.

Versificația socială e întotdeauna departe de adevărata poezie. D. Aron Cotruș coborându-și inspirația la efemețele și prozaicele svârcoliri politico-sociale, ca poet a făcut o seacă întoarcere pe loc.

CONST. PACLE

n-ați avut în familie? — măntrebă doctorul zâmbind. Vă rog să nu-mi luați în nume de rău că vă pun astfel de întrebări, dar mă interesați.

Isbucni în hohote de râs. Svăcnii apoi de pe scaun, și după ce-i trăsei o palmă prietenului, care nu se clinti, m'ășezai din nou. Eram senin și liniștit.

— Bolnavi originali, spuneți? Ba am avut unul. Dar nu era bolnav, ci pur și simplu original. Era frate cu mama. Eu nu l'am văzut decât o singură dată. Stătea veșnic închis într-o cameră dosită, pe care el o numea laborator. Voia să creze un tip de om mai desăvârșit, auzi! I-s'a părut lui, că omul creat de Dumnezeu nu este așa cum ar trebui să fie... Se zice că a și creat omul după concepția lui, dar n'a putut să-i dea viață. A început atunci să caute pe Dumnezeu ca să-i dea rețeta, dar și-a luat seama; zicea că nu vrea să colaboreze cu nimeni... curios, nu?

— Foarte curios! — încuviință doctorul.

— A murit de patru ori!

— De patru ori?!

— Da, de patru ori. Intâia dată, a n- viat cinci minute după ce fusese băgat în cosciug. S'a sculat în capul oaselor și-a început să'njure asistența, sub motiv că-l strângeau ghețele! A doua oară a n- viat în biserică, revoltat împotriva preotului care-i pomenise numele stălcit în timpul slujbei. Vezi, îl obsedau nimnicurile. A părăsit biserica foarte indignat, spunând că n'are să mai moară niciodată. Dar nu s'a ținut de cuvânt! A treia oară, a n- viat pe drum spre cimitir, de necaz că-l duceau cu dricul. El lăsase vorbă să-l ducă la cimitir cu automobilul, ca să nu-l zdruncine și să meargă mai repede; cu dricul se plictisea! A patra oară n'a mai înviat, fiindcă s'a omorât singur!

— Da?! În ce fel?! — se grăbi să măntrebe doctorul.

— Într'un chip foarte original. S'a urcat pe cea mai înaltă clădire din orașul nostru, și-a potrivit vârful paratrâznetului în guse aplecând puțin capul înainte, și s'a lăsat să lungeze cu toată greutatea corpului. Vârful paratrâznetului i-a ieșit prin ceafă. Parcă era un pui în frigare!... Curios, nu?

— Foarte curios!... Și spuneți că n'a mai înviat?

— Cine să'nvieze?!

— Unchiul dv.!

— Care unchiu?!

— Acela din frig... din paratrâznet!

— Ce frigare, d-le?! Ce paratrâznet?! Nu ești cumva nebun?! Și mă'n cruntai. Apoi, începui să fluer un marș cazon.

— Sunteți foarte vesel! — zise doctorul.

— Da, sunt foarte vesel!... Ați băgat de seamă că biroul dv. are patru colțuri?!

— Da, are patru colțuri! — zise el. Și zâmbi îngăduitor, cum zâmbesti unui copil căruia îi ierți toate prostiile și crezi tot ce-ți spune, având grije să nu- i ieși din vorbă. Amicul, parcă amortise. Era palid și nemișcat.

— Aveți și surori? — măntrebă doctorul.

— Am avut una, dar s'a sinucis din pricina unui amor nenorocit. Era de opt ani și jumătate. A murit cu credința că toți bărbații sunt niște porci! Da, e chiar cuvântul ei: niște porci! Asta m'a indignat.

— Foarte precoce! — se minună doctorul.

— Desigur. Toți din familia noastră au fost precoci și originali.

— Și s'a sinucis, spuneți?

— Da, s'a sinucis. A murit pe rug!

— Pe rug?!

— Da, pe rug. I'am ajutat și eu.

— La moarte?

— Ba nu, la rug... și la moarte, desigur. Tot una e... Am tăiat crăcile unui pom din grădină, apoi le-am îngrămădit în jurul trunchiului, le-am stropit cu petrol și le-am dat foc, după ce legasem pe sora mea de pom. Ce mai spectacol!...

— Dar ideea cu rugul, a cui a fost?

— A sorei mele.

Doctorul, aprinse o țigare și fuma tăcut. Iar amicul, palid, își căuta mereu capul și'nghițea la noduri.

— Mai am un frate, care este internat într-o casă de nebuni.

Doctorul tresări:

— Din ce pricină?

— Din mai multe. În primul rând susținea că Sf. Treime, e compusă din patru. Pe urmă, a făcut o petiție la Sf. Sinod — sau la Papa dela Roma, nu-mi amintesc — cerând s'aducă niște modificări în textul Sf. Scripturi la capitolul „Facerea Lumii”.

— Ce schimbări?!

— Nu știu. Găsise el un echivoc. Mi-a pare că'n ce privește Lumina, pe care Dumnezeu a făcut-o cu o zi mai înainte de a face soarele, luna și stelele. Mai susținea că pe unul din cei patru evangheliști, îl chiamă Stan. Dar nu știu pe care anume... În sfârșit, susținea multe lucruri foarte interesante. Voia să facă o adevărată reformă. Dar l-au internat!

Doctorul șovăi un moment, apoi:

— Dv... dv. cred că nu semănați cu ceilalți membri ai familiei...!

— Și pentru ce credeți asta?!

— Oh, mi-am dat așa... o părere...

— Ba seamăn foarte bine. Atâta numai, că eu sunt cel mai prost din familie; — dar nu atât de prost ca prietenul Victoraș... La revedere, d-le doctor. E târziu și trebuie să merg la înmormântarea mamei...

MIRCEA DAMIAN

T e a t r u

cronica dramatica

TEATRUL NAȚIONAL

FEMEEA MĂRII de IBSEN

După o piesă de Sakespeare, la Național, o piesă de Ibsen. Interesantă alcătuire de repertoriu. Necesară înșiruire de metode teatrale, pentru educația artistică a publicului și pentru înfățișarea evoluției artei dramatice.

După marele meșteșug dramatic din „Mult sgomot pentru nimic”, poezia cu „Femeea mării”, silință de cugetare asupra libertății.

Poate, că factura dramatică a „Femeii mării” să prezinte unele dificultăți, poate că tocmai factura piesei să împovăreze capacitatea de atenție a unor spectatori: se poate chiar ca un anume snobism teatral să fie stânjenit în aprecieri față de drama până la halucinație din sufletul unui personaj teatral. Dar „Femeea mării” e o piesă mare, determinată de ideologie, determinând idealism.

Foarte bine a făcut directorul Teatrului Național, încredințând direcția de scenă pentru această piesă, d-lui V. Enescu. E sigur, că sub călăuză gustului și a înțelegerii piesei în cel mai înfim amănunt, Teatrul Național a înregistrat o nouă izbândă.

În ungherul unui fiord, trăește domol, aproape posomorît familia d-rului Wangel: D-rul, un om de treabă, care-și face conștiincios datoria, Ellida, soția d-rului, — în a doua căsătorie, — Balette și Hilda, fiicele d-rului din prima căsătorie. Balette mai mare, tristă, gândindu-se mereu la mamă-sa moartă, și căutând politicoasă să se înțeleagă cu mama vitregă, care-i mai vârstnică decât ea, doar cu câțiva ani; Hilda, — un copil șgobiu.

Mai sunt un mosafir al familiei, fostul profesor al Balettei și un tânăr tuberculos, care-și face viligiatură în acel fiord și un pictor, care-i și muzicant și călăuză. Ellida nu se adaptează. Nu se împacă cu liniștea fiordului, în familia d-rului Wangel. E năpădită de dorul de largul mării. Suferă de depărtarea valurilor, de frământarea întinsului apei; e bolnavă de dor și-și impută, că n'a așteptat acolo, de unde a luat-o doctorul, fiindcă acolo ea s'a logodit în fața mării cu un necunoscut. Și logodna aceea a voit-o ea. Atunci și-a dat consimțământul. Cuvântul de angajament atunci l-a topit vreme. Atunci, numai atunci a fost ea. Când s'a măritat cu d-rul, n'a avut libertatea să se căsătorească. Voința nu i-a fost întreagă. Ea e femeea mării și de aceea așteaptă acum, așteptând pe necunoscut să plece cu el.

Aceasta-i subiectul piesei. Aceasta-i drama femeii mării.

Ellida e crescută cu ochii spre zarea nesfârșitului albastru. Nu poate să se acclimatizeze în colțul înflorit al unei bușii de pământ, în fața căruia nu se sbat

valurile. Acolo, la ea, simțea toată taina libertății; aici e înghesuită. Acolo, a iubit și s'a legat cu jurământ, în atmosfera magică a întinsului. Acolo, sunt amintirile. Aici, e uscat, e pământ sterp, e năbușală. Ea-și vrea libertatea. O reclamă, o pretinde bărbatului său, care la început s'a opus, încercând să aibă față de femeea mării, atitudine de medic, ca față de o pacientă. Dar când a venit necunoscutul, marinarul, cu care Ellida se logodise în fața mării, toate strădanile bărbatului au fost zadarnice. Deși o iubește, o iubește din tot adâncul ființei lui, și-a legat viața cu ea, își sacrifică iubirea și dă libertate Ellidei să plece. Dar Ellida nu mai pleacă.

În clipa când i s'a dat libertatea, ea a simțit tot fiorul libertății. Și s'a trezit. Să nu mai plece. A simțit și fiorul sacrificiului, ce se făcea pentru libertatea ei. Și n'a mai plecat în largul libertății, rămânând pe pământul îngrădit de convențe, de doruri și de înțelegere și de posibilități de adaptare și acclimatizare. Răsvrătirea s'a irosit.

Libertatea deplină e șir de temeri și dorinți. Ne trebuie un legământ de cunoscut și adăpostire, unde să simțim și bucuria jertfelor noastre și a jertfelor ce se fac pentru noi.

Aceasta-i piesa și desnodământul ei. Voiți să vedeți în Ellida un simbol? Nu-i nicio piedică.

Vreți să tâlmăciți apariția necunoscutului, care cheamă pe Ellida să plece cu el, un simbol, — simbolul amăgirilor, — nu se opune nimic la aceasta.

Problema rămâne: se elaborează o clipă, o voință deplină, absolut deplină de alegere conștientă?

Ne răsvrătim, analizăm, ne hotărîm, luăm atitudini dârze. Sunt însă toate acestea rezultatele unei voințe proprii și deplin conștiente?

Sunt consecvente și implacabile?

Sau determinantele sociale ne înlanțuie, teama de necunoscut ne înfioară și... continuăm în atitudini tânguitoare.

Femeea mării a fost d-na Maria Filotti.

A fost femeea mării așa cum ne-o puteam închipui, fiindcă numai pe Maria Filotti ne-o puteam închipui, în acest rol.

D-rul Wangel a fost d. Petre Sturza. Sincer înțelegător al rolului.

D-nele Cleo Pan Cernățeanu și Lulu Cruceanu în rolurile fiicelor d-rului Wangel.

Foarte bine ambele.

În alte roluri, d-nii Calboreanu, Critico, Baldovin și Athanasescu, — necunoscutul.

Pentru cei dintâi trei, toate aprecierile bune, ca de obicei. Față de d. Athanasescu, o rezervă. N'a avut încrederea de a-și caracteriza rolul. A fost într-o sbatere de timiditate. N'a crezut că personajul, pe care-l intrupa e real; dar n'a crezut nici că e un simbol al chemărilor spre necunoscut. Incertitudinea aceasta a distonat.

TEATRUL REGINA MARIA

MANASSE de RONETTI ROMAN

Ar fi cea mai mare scădere pentru oricine se muncește să cunoască bine, de aproape, evolutiv literatura românească, dacă n'ar recunoaște, că „Manasse” e una din cele mai bune lucrări dramatice dela noi.

Orice încercare de tâlmăcire tangențială criteriului pur literar constituie o pagubă întru înțelegerea lucrărilor de valoare. Contingentele străine de teatru și artă dramatică în aprecierea acestei piese, care a strălucit pe scena Naționalului acum 20 de ani, n'ar avea alt rost decât să anemieze spiritul de apreciere.

Simt și acum, ca și atunci când am văzut piesa întâia oară reprezentată, emoția înfățișării a trei generații din aceeași familie, în care intransigența se îmbină cu înțelepciunea; realismul intereselor se acomodează în goană cu râvnă de a nu se pierde nicio afacere și dorința de înțelegere, de înrudire scutură prejudecăți, înlătură tradiții de izolare.

Pentru generația mea, care a văzut pe Nottara în Manasse și-și aduce aminte de Toneanu în Zelig Șor, poate că reprezentarea de acum a fost mai ispititoare decât pentru cei cari acum fac cunoștință cu Manasse.

De astă dată pe Manasse l'a înfățișat d. Storin.

D. G. Storin

Impozant și masiv. Profetie. Sobru. Zelig Șor a fost d. I. Morțun.

L'am mai văzut pe d. Morțun în Zelig. Cred, că de-atunci mie foarte drag acest actor cu enorm de variate puteri actoricești. Între d. Morțun și Zelig Șor s'a fă-

D. I. Morțun

cut o legătură până la identificare. Cu acel Zelig Șor, care vrea și să șarjeze.

Mai spun un cuvânt și despre d. Manolescu. Cuvânt bun.

Aștept ca jocul celorlalți să fie pus la punct.

B. CECROPIDE

aşa şi-aşa...

JOSEPH IGIROŞIANU

VARIAȚII PE O TEMA BANALA

Epigramă

D-LUI VICTOR EFTIMIU,
autorul piesei: „Omul care a văzut
moartea

Omul care-a văzut moartea
Nu-i de plâns — cum scrie presa —
Fiindcă el a văzut moartea
Însă noi am văzut .. piesa

AURELIAN PAUNESCU

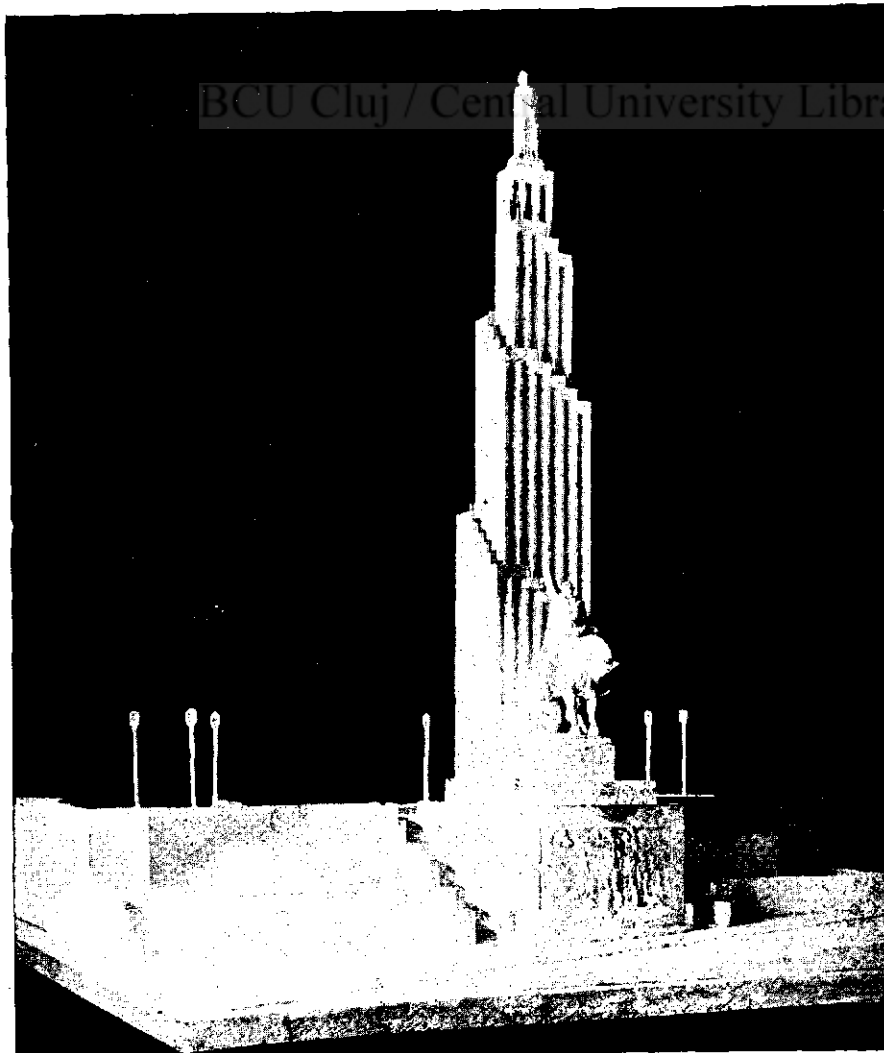
Dumineci lungi
Dumineci surc
Dumineci umede de toamnă
Cu înserări nelămurite
Şi triste,
Nesfârşit de triste

Dumineci cu obloane închise
De-alungul străzilor pustii

Cu servitoare 'n câte-o poartă
Cu mâinile încrucişate
Pe pieptul lătăreş şi moale
Aşteptând ore 'ntregi
Pe nimeni
Privind în gol
Cu ochii turburi
Fumarii
Dealungul trotuarelor ude
Işi plânge oraşul nostalgia
Viejei febrile 'n lăcrămarea
Becurilor verzui de gaz
Ce se reflectă solitare
În melancolice vitrine

CINCANTENARUL DOBROGEI

Monumentul comemorativ realizat de arhitectul HORIA TEODORU şi sculptorul I. JALEA.

Dumineci sarbede, banale...
Mi-e sufletu' un lanţ nesfârşit
Ruginit
De Dumineci sure
În straele de sărbătoare
Fluviu monoton şi vulgar
Curgând în unde lucii, grase
Pe bulevardele centrale
Dumineci sordide, banale

Doar câteodată ... atât de rar
Din valurile cenuşii
Ale mulţimei anonime
Răsar timizi ochi de copilă
Plin de un altceva bizar
Pe cari nu-l pot înţelege
Şi apoi iar convoiul vulgar

Dumineci umede de toamnă
Cu înserări nelămurite
Şi triste, nesfârşit de triste
Mi-e sufletu'n lanţ ruginit..

Literara

O seamă de cuvinte

Una dintre figurile cele mai curioase ale „Societății Națiunilor” este contele Apponyi, celebrul om de stat al Ungariei și demnul nostru adversar. Cu toate că este în vârstă de optzeci și doi de ani, apare totdeauna la tribună într-o formă cu adevărat remarcabilă. Vorbește tot așa de bine franceza, germana, engleza și Italianua ca și limba ungară. Mai cu seamă, posedă un spirit fermecător.

De curând, văzând cum trece o femeiușcă visătoare pe cheul Mont-Blanc, lăsa să-i scape un suspin adânc.

— Ah! spuse el, de-ași avea măcar numai șapte zeci de ani!

Edmond Abrut, în ultimii ani ai vieții sale, constata, nu fără melancolie, ingrătitudinea arătată față de el de către partidul republican, căruiua i-a adus multe servicii ca jurnalist.

— N'am cerut nimic, constata el, mi s'a oferit totul, eu am acceptat totul și nu mi s'a dat nimic.

M. Asquith, ilustrul om de stat englez era reputat prin răceala sa, care nu excludea întru totul humorul, această trășătură de spirit oarecum glacială.

Puțin timp înainte de război era prim-ministru. Într-o dimineață un membru al Parlaentului vine să-l găsească, câteva ore după ce prim-ministrul anunțase moartea lui J. Smith, un înalt funcționar al coroanei:

— Nu s'ar putea ca prietenul meu W... să obțină locul lui Smith? întrebă parlamentarul.

— Este treaba lui, răspuse grav Asquith; n'are decât să vadă dacă sicriul este pe măsura sa.

Elev distins la „l'Ecole d'Athènes” și „l'Ecole Normale”, ziarist, autor dramatic, povestitor și esseist, Edmond About a fost încă unul dintre cele mai strălucitoare spirite ale epocii sale.

În debuturile sale a abordat teatrul, dar fără nici un succes. În seara când fu fluerată atât de furtunos premiera lui Gastana, cum confrății îl întrebau dacă nu regretă faptul că a abandonat catedra, care i se oferise la ieșirea sa din „l'Ecole Normale”, el răspuse, nălând nepăsător din umeri:

— Bah! îmi place mai mult să fiu fluerat la teatru, decât aplaudat la catedră.

Într-o curte de pe bulevardul Port-Royal din Paris, un cerșetor bătrân cântă o arie veche. La al doilea etaj al unei case, ascultă Jacques R..., nepotul umoristului Henry de Forge.

Ascultă un moment, grav, pe urmă adresându-se unchiului său, arată cântărețul, cu un aer de zgustat și zice:

— Cântă destul de prost pentru vârșta sa.

bazar

FRATELE MORT

Credeți că este posibil ca cineva care trăește încă, să aibă un frate mort de o sută cincizeci de ani? Nu, veți zice cu siguranță!

Și, totuși, în timpul unui proces de moștenire pledat de curând înaintea unui tribunal din Londra, acest fapt s'a dovedit posibil.

Unul dintre martorii procesului a declarat la bară:

— Fratele meu este mort de o sută cincizeci de ani.

Și cum judecătorul nu vroia să creadă, cel în chestie explică:

— Tatăl meu s'a însurat pentru prima oară la vârșta de nouăsprezece ani și un an apoi a avut un fiu, care a murit puțin timp după nașterea sa. Au trecut numeroși ani. Tatăl meu devine văduv. Alți ani trec încă. Când s'a însurat din nou avea 75 de ani. Un al doilea fiu se născu. Acesta eram eu.

Dar eu am în prezent 94 de ani. Adăogați 94 la 56 (diferența dintre 75 și 19) și veți găsi că fratele meu este mort exact de 150 de ani.

UN ADVERSAR NEPREVĂZUT

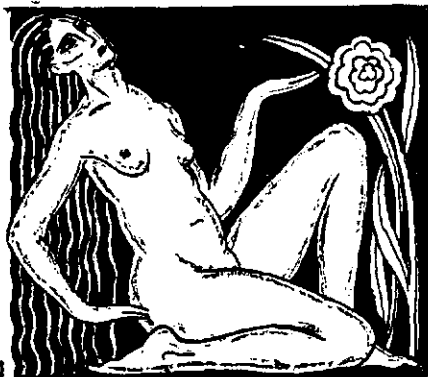
Scena s'a petrecut de curând într'un mic oraș din Anglia.

Un locuitor al acestui oraș dormea liniștit, când, în miezul nopții, auzi un șgomot ciudat în parterul casei. Intrigat, el se îmbracă la repezeală, scobori și începu să inspecteze cu minuțiozitate fiecare obiect. Nimic nu era anormal. Dar cum intră în bucătărie, văzu cu mare frică, ridicându-se capacul cutiei pentru păstrat lemnele.

O ființă bizară ieși din ladă și înainte ca omul nostru să-și fi revenit din mirarea sa, bucăți de lemne începură să zboare în jurul său.

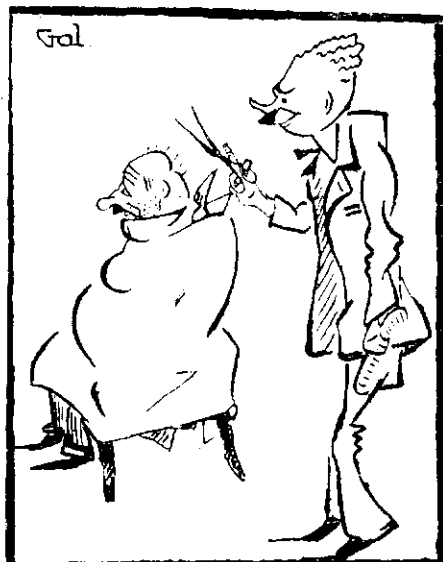
Adversarul neprevăzut era o maimuță.

Acest animal, care aparținea unui vecin, scăpase dela stăpânul său și ajuns într-o casă necunoscută nu-și găsi altceva de lucru decât să tulbure somnul liniștitului locuitor.

caricatura zilei

LA BARBIER

Mă rog și părul?
... păi, dacă e nevoie...

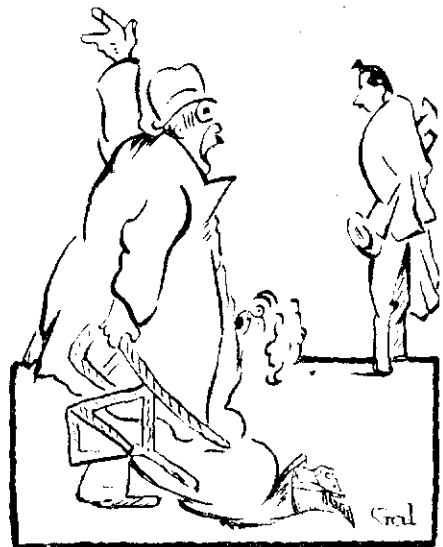
OBIECTIVITATE

— Ce credeți despre tablourile mele? Vă rog spuneți-mi-o cinstit!
— Nu pot, fiindcă sunteți mai volnic decât mine.

(Buen Humor)

FLAGRANT...

— Să nu te mai prind pe aici, mizerabile!
— Dacă știam că viu, nici acum nu mă prindeai.

carti redacte în extrase

CHARLIE CHAPLIN IN EUROPA („MES VOYAGES“, de el însuși)

Cei cari l-au văzut pe Charlie Chaplin în „Circul“, chiar dacă nu sunt amatori frecvenți de cinematograf, și-au putut da, fără 'ndoială, seama, că prin Charlie Chaplin filmul a atins maximum de realizare artistică. Se poate spune că regizoratul și arta actoricească a marelui comic, sunt punctele de plecare a unei noi ere cinematografice. Dar Chaplin nu e numai actor. Charlie Chaplin este și un scriitor de mare talent. Humorul într'o pagină de Chaplin e de aceeași calitate cu humorul dintr'o reușită scenă a regizorului.

Charlie Chaplin acasă la Hollywood

Ca un virtuos care-ar trezi pe o singură coardă cele mai variate sunete, și ar executa o muzică complectă, Chaplin cumulează în bufonerie întreaga gamă de jocuri sufletești, dela răs la lacrimi. Charlie grotescul e duios, e bun, e sentimental, e nenorocit, e cinic, e grav și e spiritual.

Un singur lucru îi lipsește lui Charlie: nu e vesel niciodată. Veselia e apanajul spectatorilor, nu al actorului. Dar Charlie nu e vesel nici acasă.

Își iubește arta cu pasiune. Studio-ul e singurul sens al vieții lui. Și totuși prin ce îi oferă cinematograful în ultima analiză, viața de actor de film e pentru artist un veșnic subiect de deprimare. „Sunt foarte obosit; sunt slab, sunt deprimat. Dispoziția în care sunt, e din cele ce-ți impun mereu întrebarea pentru orice și în orice clipă: *la ce bun?*” scrie el undeva.

Și mai departe: „Am nevoie de vacanțe și de emoții. Șapte ani de când mă încălzesc la soarele perpetuu al Californiei, la soarele întărit artificial, din studio-ul „Kooper-Hewitts”. Șapte ani de când muncesc, gândesc în aceeași direcție. Aș vrea să mă duc. Aș vrea să mă duc departe de Hollywood, departe de lumea cinematografulor, departe de scenariu, de mirosul de celuloid al studiourilor, departe de contracte, de impresari, de comunicate ale presei, de frumusețile de

buc, de tartinele cu cremă, departe de ghetetele kilometrice și de mustăcioara neagră. Trăesc în atmosferă de succes, dar tocmai în acest succes stagnarea mă urmărește mai aprig.

Vreau vacanțe. Vreau emoții. E poate greu să se înțeleagă ce spun. Nu pot decât să vă lămuresc cu atât: un clown are momentele lui de viață normală. Am fost mai zilele trecute la Lucius Hitchcock, desenatorul. Era acolo și Monty Glass. Am stat o seară la ei. Am petrecut o seară de familie, fără lumini roșii, și fără jazz-band. Asta a făcut să vibrez în mine coarda reminiscențelor. Ce reminicențe, nu știu. Ne-am instalat într'un salon, în fața focului. Fără să căutăm frazele, s'a stabilit între noi un dialog așa, normal. Niciun cuvânt de studio. Nici palavrageală goală și nici jargon: un schimb de idei, de idei fondate pe idei. Monty Glass, nu e numai autorul lui „Potesh și Perl Mutter”. Monty are o gândire originală și e un muzicant desăvârșit. A cântat la pian. Eu am cântat române. Nu ca un cântăreț public, ci ca un simplu element dintr'un grup de oameni pe cale să-și treacă o seară intimă. Pe urmă am făcut șarade, și seara s'a isprăvit prea repede. Și mi-a lăsat în inimă păreri de rău. Era casa în adevăratul sens al cuvântului. Când m-am întors la Los Angeles, nu-mi era de loc bine. Pe birou mă aștepta o telegramă dela Londra. Eram informat că

filmul meu „Ștrengarul” se va da la Londra, și pentrucă toată lumea era incredințată că e filmul meu cel mai bun, se coteam nimerit s'asist și eu la premieră, o ocazie ca să-mi revăd țara. Succes știu că am. Dar succesi meu e pus de-o parte, într'un pachet la magazie. Niciodată n'am deschis pachetul, ca să gust din bunătățile lui”.

Iată omul!

În America și în Europa, a cunoscut de timpuriu toate succesele. Femeile l'au asaltat din primul moment, cu tot ce pot oferi ele: plăceri, duioșii, sacrificiu, dragoste. Impresarii i-au dat bani mai mult decât a avut nevoie. S'a împărtășit din glorie și în măsura numai în care, poate pe vremuri Liszt a avut-o. Și totuși, Charlie Chaplin, e un om trist. Când la un moment dat crede că ceace-i lipsește e

...un tip

atmosfera Londrei lui natale, rupe contracte, renunță la averi întregi, la prieteni, la cunoștințe, și în consternarea generală fuge la New-York, și de acolo pe imensul „Olimpic”, înspre Europa.

Prima dată când respiră liber, este la propria vaporului, când New-Yorkul deabia se mai vede în zare. „Sunt fericit” — murmură el. Dar iată că o mână i-se pune pe umăr:

— D-le Chaplin, pentru ce pleci în Europa?

— E un reporter, care l'a adulmecat, și ca să-l poată lua un interview, s'a imbarcat odată cu el. După prima clipă de consternare, Charlie arborează surâsul lui de circumstanță, și răspunde resemnat: „mă duc în vacanță”.

— O să turnezi?

— Nu!

— Și cu mustățile ce-ai făcut?

— Le-am aruncat.

— Dar ghetetele?

— Le-am aruncat.

— Și bastonul?

— L-am aruncat.

Pe urmă, alt reporter:

— D-le Chaplin, ați luat cu dv. și ghetetele și bastonul?

— Nu.

— Pentru ce?

— Pentru că n'am nevoie!

hortă întreagă de reporteri, cari nici nu s'ascundeau măcar.

Când filmul s'a isprăvit, am sugerat celor doi prieteni câteva tăeturi, cari, după părerea mea, l'ar fi perfecționat. Așa fac eu întotdeauna. Ei m'ascultară politicoși și pe urmă hotărâră ca filmul să rămână așa cum e! Așa fac ei întotdeauna! Din fericire, scurtările propuse de mine, nu s'au executat, și filmul a avut un succes extraordinar. Asta nu însemnează însă, că eu nu păstrez mereu prestigiul meu de critic!

După aceea, mă invită la reprezentarea unui film a lui Mary: „Micul Lord, familtleroy”, și mi-se cere avizul. Ei știu că eu o să critic. Eu critic întotdeauna și lor le e frică de mine. Cu toate că, față de filmele mele ei sunt întotdeauna amabili, și nu-mi fac niciodată critică. I'am spus lui Mary, că filmul ei e prea lung, și i-am arătat unde trebuie să taie. Bine înțeles, ea n'a făcut nimic. Așa e ea: nu taie niciodată. Ea și cu Doug. Mă fac să critic, și pe urmă nu taie niciodată”.

Iată cum povestește Charlie că l'au primit compatrioții lui la Londra:

„E ca și când aș fi un rege. Surăd. Un surăd adevărat. Dela extremitatea cheiului s'aud voci: „Iată-l! E cel de colo... El e!” Eu merg ca și când aș zbura. Fiecare secundă mă farmecă. Sunt la Waterloo-Station, Londres. Poliția se desfășoară. Ce corvoadă pentru ei, săracii. Dincolo de cordoane, așteaptă mii și mii de oameni. Totul întrecă cu mult prevederile mele. La eșire, mă întovărășesc doi polițiști: unul în dreapta, unul în stânga. Cum mă

Charlie! De frică, toți prietenii mei au dispărut! Dar asta nu-mi displace! Sunt dus pe brațe, și alunec ca pe coama unui val. Toată lumea se sbate, — afară de mine. Asta-mi place. E delicios! Pe străzi, povestea se lățește. Se strigă „Ura” și clopotele sună. Toată lumea își scoate pălăriile. Batistele se agită: „Iată-l! Iată-l!” A început să-mi fie frică. Dar tot îmi place! La un moment dat, poliția mă smulge din brațele publicului, și mă mână spre un automobil. Eu întreb: „unde e vărul meu?” Sunt băgat în mașină. Mai întreb încă odată unde e vărul meu. În lizuzină, sergentii împing peste mine încă un om. E plin de zgârieturi și sânge. Ii spun: „Asta e bună, am pierdut pe vărul meu!” Iar el: „Te rog să mă ierți că nu ți-am fost prezentat”. Trebuie să fie cineva destul de bine. Are însă aerul speriat și confuz. Ii întreb:

— Mă rog, unde mergem?

— Nu știu.

— Păi atunci, cine ești d-ta? Și ce cauți aici?

— Eu sunt cineva fără nicio importanță, — răspunde el. Mau băgat aici, fără să mă întrebe. Când ai întrebat d-ta unde-ți e vărul, un sergent m'a apucat de guler și m'a băgat aici. Dar nu sunt vărul d-tale.

Pe drum, toată lumea mă salută de parcă aș fi o cucoană. Am pentru ei atâta grațitudine, și-aș vrea să le fiu de folos. Oh, dac'aș putea să rezolv chestiunea somajului! După noi se ține altă mașină. La volan e o fată tare frumușică. Imi face semne și-mi strigă nu știu ce. Ce tablou! E îmbrăcată 'n roșu. Pe străzi sunt lipite afișe cu: „Vine Charlie! Ura! Trăiască Charlie!”

Mare parte a timpului și-o petrece la Londra, în compania lui Thomas Burge și H. G. Wells. Intr'o dimineață găsește pe masa de noapte un bilet cu următorul conținut: „Nu te angaja nicăeri pentru diseară. Ești invitat să ieși masa cu prințul de Galles”. Trimite pe prietenul său Knoblock să ia informațiuni la palat în ce privește eticheta. La întoarcere, Knoblock îi spune:

— Alteța Sa, Prințul de Galles, nu e la Londra, și nu se va întoarce decât peste câteva zile!

„Bietul Knoblock! Asta a fost o lovitură pentru el. Și... păstrând proporțiile, am fost și eu puțin decepționat”.

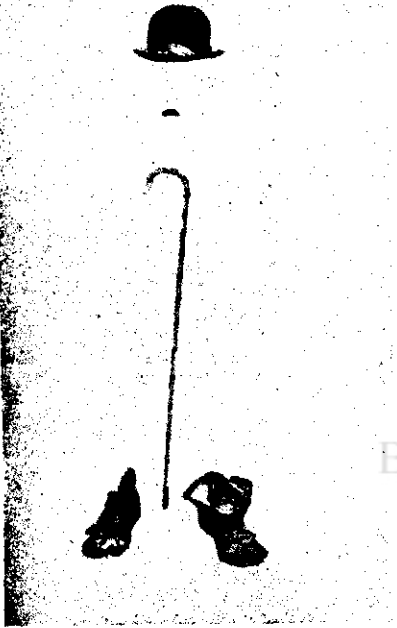
La Londra, vacanța lui Charlie, e o vacanță complet ratată. N'are nicio clipă de răgaz din cauza reporterilor și a fotografiilor. Ca să se scape de ei, trebuie să stăie închis în casă. Iată un bilet trimis de Wells, care subliniază acest lucru:

„Nu uita să vii la dejun. Dacă socotești necesar, deghizează-te, ca să scapi pe drum de reporteri și fotografi. Fofilează-te până la mine cât poți mai incognito, ca să putem mânca în pace H. G. Wells”.

În seara aceea, prietenia dintre Charlie și Wells, le-a câștigat amândurora întreagă intimitatea.

„Către miezul nopții, — scrie Charlie, ieșim în balconul bibliotecii lui Wells. E lună plină și spectacolul Londrei în noapte e admirabil. Intins înaintea ochilor noștri, sub razele moii de lună, orașul este o ființă umană, și am senzația că fac parcă pe „vayeurul”. Exclam pentru lună: indecenta! Wells, murmură: așa e! Mi-se pare însă că epitetul l'am furat de la Knoblock!”

În primele trei zile dela sosirea în Londra, curierul lui se ridică la peste șaptezeci și trei mii de scrisori, dintre cari douăzeci și opt de mii, sunt scrisori prin

Atributele lui Charlie

— Spune-mi te rog, n'ai să te'nsoari în Europa?

— Nu știu!

Pe urmă, alt reporter, asta e cucoană:

— Când te'nsoari, d-le Chaplin!

— Intr'o zi.

— Cu cine?

— Nu știu!

— Dece nu joci în Hamlet?

Pe urmă, altul:

— D-le Chaplin, ești bolșevic?

— Nu!

— Păi atunci, dece te duci în Europa?!

Pe urmă alt reporter, și altul, și al-

Și iată-i zburată clipa lui de fericire! La New-York întâlnește pe Douglas Fairbanks și pe partenera lui, Mary. Doug și Mary, bunii lui amici. Doug lucrează toate măsurile pentru ca în timpul vacanței Charlie să fie liniștit. „Ei se ocupă în persoană să-mi facă viața adevărată”, — scrie Charlie. „Iată de ce am invitat din prima zi să le văd filmul „Cei trei Mușchetari”. Asta m'a necăjit. Nu vreau să mai văd cinematograful. Dar cum sunt politicos, n'am refuzat în persoană să-mi facă viața adevărată nevoie de critica și sugestiile mele. Trebuie să cedez. Așa sunt eu, cedez întotdeauna. La cinematograful era o co-

Charlot om de lume

vede, lumea aplaudă furtunos: „foarte bine jucată, Charlie.” — strigă cineva. Ce dracu a fost bine jucată?! Scena mea actuală între cei doi polițiști?! Asta e prea mult. Și nici nu știu cum am făcut. Deodată, o fată rupe linia de baraj, face un salt, și numai că nu mă sufocă cu pupăturile! Mulțumesc lui Dumnezeu că-i frumoasă! Dar uite că dincolo de cordoane, altele, și toate frumoase, par gata să urmeze primul exemplu! Le văd și mă codesc să înaintez. Asta e semnalul. Barierele se rup. Lumea se împinge din toate părțile. Coatele polițiștilor intră în acțiune. Femeile strigă: Charlie! Charlie! Uite-l! Noroc, Charlie, să te țină Dumnezeu, Charlie! Bătrâni, fete, babe, copii, toată lumea tipă:

care i-se cere ajutor, cereri, cari merg de la o liră până la una sută mii. Motivele sunt variate și nenumărate. Unele burlești, altele patetice, altele injurioase. „Acest curier, scrie Charlie — „mi-aduce între altele la cunoștință că numai în Anglia am peste șase sute șaptezeci și una de rude. Cea mai mare parte dintre ele, îmi sunt veri, cari cer să-i ajut în afaceri sau mă roagă să-i introduc în cinematografe. Dar monopolul rudeniei, nu aparține verilor. Am și frați și surori și unchi și mătuși. Ba mai mult, nouă doamne pretind că fiecare îmi e mamă.

dela Muntele de Pietate, unde am amăncat dinții lui mama mare. Ca să te convingi, du-te în persoană, etc.”.

Dela Londra, marele bufon în drumul Germaniei. Ajuns la Berlin, lucrurile se schimbă. Nicio primire în gară, nicio umbră de entuziasm. Singur la o masă într-un restaurant, Charlie are impresia pentru prima oară că e părăsit. Gândește la ciudătenia firii omenestii: regretă zgomotul dimprejurii lui, acelaș zgomot pentru care fugise din America. Dar iată că gestul cu mâna străină care-ți bate pe umăr, se repetă. Cineva exclamă: Char-

gura ei sună cu modulări delicioase. Are voce dulce, bogată, cu inflexiuni încântătoare. Ciocnește cu mine și-mi spune singurile cuvinte englezești pe cari le știe. *Jazz boy, Charlie!* Mi-e necaz că nu știu nemțește.

Kauffman „managerul”, îmi suflă

Charlot e bogat și disprețuitor

Si aduc în sprijinul afirmațiilor lor interesante povestiri în cari e vorba de țigani cari n'au furat când eram mic: sau de modul cum am fost părăsit pe treptele unei biserici. Dacă le-ai crede, ar însemna că prima mea tinerețe a fost subiectul unei întâmplări cu totul dubioasă. Unele dintre scrisori se adresează simplu lui Charlie Chaplin, altele „regelui Carol”, altele „regelui răsului”, altele „Majestății răsului”. Erau și scrisori destul de interesante. Spre pildă:

„Dragă d-le Chaplin, ești un leader în branșa d-tale, dar și eu sunt unul în branșa mea. D-ta ești specialist în cinematografe, eu în morile de vânt. Vreau să te îmbogățesc. Am un proiect de moară de vânt, care poate fi adaptată la toate vânturile tropicale și regiunilor arctice. D-ta cu banii, eu cu mintea, facem avere, etc”. Alta: „Dragă d-le Chaplin, n'ai vrea d-ta să-mi dai ceva bani ca să bag pe Oskar într'un colegiu? Oskar are 12 ani, și toți vecinii spun c'ar putea să devină cel mai mare artist de cinematografe. Acuma chiar te imită așa de bine, încât noi nici nu mai avem nevoie să mergem la cinematografe.”

Dacă l'ai vedea, ai face cu siguranță din el ce-ai făcut și din Jackie Coogan”. Alta: „Dragă domnule, fratele meu e marinar și e singurul om pe lume care știe locul unde și-a îngropat căpitanul Kidd comoara. Are planuri, hărți, sapă, lopată și tot ce-i trebuie. Dacă i-ai pune la dispoziție un Yacht, în două luni de zile amândoi a-ți fi miliardari. Ce zici?”.

Alta: „Dragă Charlie, te-ai gândit vreodată la banii pe care-i poate aduce industria alunelor americane? Dacă vrei să devii un rege al alunelor americane, eu sunt omul d-tale, etc”. Alta: „Dragă Domnule Chaplin, aci alăturat îți trimit recepisa

lie! E un manager de studio american.

Hai la masa noastră. Pola Negri vrea să te cunoască.

Iată ce spune Charlie Chaplin despre Pola Negri:

Charlot înțelege misterul prestidigitației

„E cu adevărat foarte frumoasă. Poloneza asta, are părul de tăciune, dinți albi regulați și un ten incomparabil. Ce păcat că ecranul nu poate reda un astfel de ten! Pola Negri e centrul de atracție în Berlin. Ce voce are! Limba germană în

Charlie Chaplin e un prestidigitor de prima mână

„Dragă Charlie, ai cucerit-o. Mi-a spus că ești „șarmant”. Eu întreb pe Kauffman cum se zice în nemțește: „te gădesc dumnezecească!” Îi spun cum mă învață Kauffman și toată lumea începe să râdă. Kauffman mă învață propoziția: „ești o femeie teribilă”. Nu-mi rămâne decât să mă întorc la hotel și să învaț nemțește.

În Germania, sunt foarte adesea luat afară în restaurante cât și la hoteluri drept un diplomat englez”.

Dela Berlin Charlie Chaplin se întoarce la Londra, apoi la Paris și de acolo la Los Angeles. Își adună amintirile din călătoria prin Europa, ca dintr'un voiaj furtiv și scrie cartea: „Călătoriile mele”, pentru ca astfel să poată evada o clipă din Hollywood-ul, cu miros de celuloid, plin de studio-uri, de frumuseți de bae, de plăcinte cu cremă, peste cari planează ca o glorioasă puțin tristă, puțin ridicolă, blazonul cu armele lui Charlie Chaplin: o mustăcioară neagră, o pereche de ghete scâlciate, și-un baston strâmb...

